

Západo česká univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Propojení sociologie sportu se sociální klasifikací a socializací
jednotlivců v české společnosti**

Tereza Karnetová

Plzeň 2015

Západo česká univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie

Studijní program sociologie

Studijní obor sociologie

Bakalářská práce

**Propojení sociologie sportu se sociální klasifikací a socializací
jednotlivců v české společnosti**

Tereza Karnetová

Vedoucí práce:

Mgr. Ema Hreštinová, Ph.D.

Katedra sociologie

Fakulta filozofická Západo české univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlá-uji, že jsem práci zpracovala samostatn a pouflila jen uvedených pramen literatury.

Plze , duben 2015

í í í í í í í í í í

Děkuji vedoucí mé práce, paní Mgr. Em Hreškové Ph.D., za pomoc a rady při jejím vypracování. Mé velké díky patří také participantkám mého výzkumu, hráčkám lakrosu, které se mnou ochotně spolupracovaly.

Obsah

1. Úvod.....	6
A. Teoretická část	10
2. Sociologie sportu.....	10
3. Socializace	13
3.1 Socializace ve sportovním prostředí	14
3.2 Sportovní tým jako sociální skupina.....	16
4. Oblast profesionálního sportu	17
5. Gender a sport	19
B. Výzkumná část.....	23
6. Metodologie	24
6.3 Metody výzkumu	24
6.4 Metody analýzy dat.....	26
6.5 Postavení výzkumnice v terénu	27
7. Zjištění.....	28
7.1 Motivace.....	28
7.2 Význam týmu.....	34
7.3 Socializace hráčů do společnosti.....	39
7. Závěr.....	42
8. Seznam použité literatury	45
9. Resumé	50
10. Přílohy	52

1. Úvod

Sport v současné době představuje důležitou součástí sociálního života lidí. Význam a atraktivita sociologie sportu narůstá v době, kdy sport tzv. *šhýbe spole nosti* jako nikdy předtím (Chálek, Linhart 1986). Některé autoři sociologie sportu dokonce v nadsázce tvrdí, že zatímco 20. století bylo stoletím informací, 21. století bude stoletím sportu, a i když byznys 21. století bude sport. Sféra sportu se v současnosti stává významným, stále se diskutovaným tématem dnešní společnosti, čímž zasahuje do každodennosti lidí na celém světě (Sekot 2006: 8, Frey, Eitzen 1991: 503).

Cílem této bakalářské práce je porozumět tomu, jaké jsou motivace hráček k vykonávání sportovní činnosti a jaké jsou jejich motivace konkrétně k volbě lakrosu, tedy sportovní disciplíny, která je v českém prostředí považována dosud za spíše netradiční sport, a dále jaké jsou jejich motivace v něm setrvat, a to i na profesionální úrovni. Zajímám se též, zda a jak provozování sportu na profesionální úrovni může působit jako určitý zvýhodňující prvek, který sportovkyním¹ pomáhá úspěšně i v osobním životě. Zde mám na mysli zejména získání výhod v oblasti vzdělávacích institucí, v oblasti práce i společenského postavení. Dále jsem se snažila porozumět tomu, jakou úlohu hraje sport v životech těchto hráček, jak vnímají svoje postavení ve sportovním týmu a v souvislosti s tím i ve společnosti, jak chápou svoji roli sportovkyně a co hráčkám členství ve sportovním týmu pomáhá. Ve svých zjištěních a závěrech se také soustředím na propojení sportu a genderu. Kládla jsem si za cíl představit charakteristické prvky socializace do sportovního týmu a poukázat na jejich možnou podobnost s obecnými znaky socializace do společnosti jako takové. Toto vše představuji z pohledu hráček samotných, neaspiruji na to, prokázat objektivní kauzální souvislost mezi provozováním sportu a postavením i úspěšností jedince v jeho dalším, nesportovním životě.

Tato práce staví na kvalitativním výzkumu, v jejím rámci jsem studovala fčenské sportovní kolektivy v nujícím se netradičním sportu. Vedle již zmíněné důležitosti sportu jako součástí sociálního života jsem si toto téma vybrala i proto, že se sportu sama dlouhá let aktivně věnuji, což mě přivedlo k uvažování o tom, jakým způsobem sport, v tomto případě specificky lakros, ovlivňuje život jedince, zda a jakou roli

¹ Vzhledem k tomu, že výzkum byl realizován v prostředí fčenského lakrosového týmu, vztahuji své cíle ke sportovkyním, jejich životům, jejich uplatnění atd.

provozování sportu hraje v uvařování jedince, v jeho socializaci a postavení ve společnosti.

Sport jako sociální jev proniká do celé společnosti, bez ohledu na věk, pohlaví nebo rasu. Sport je označován za sociálně-kulturní fenomén moderní doby (Peli– 2003: 142). Sport v současnosti napomáhá k procesu emancipace, zejména v rozvojových zemích, a nabízí možnost rozvíjení národní sebeidentifikace, zvýšení prestiže národních i etnických skupin a posilování respektu ke státním symbolům určitých zemí (Sekot 2006: 8). Sport také reprezentuje sociální, kulturní a historické aspekty dané země (Čechák, Linhart 1986: 11).

Sport, a to nejen na vrcholové úrovni, ale i rekreační sport a v podstatě všechny pohybové aktivity, patří k významnému způsobu trávení volného času. Podpora sportovních aktivit bývá zdůvodňována nejen pozitivním dopadem na zdravotní stav populace, ale též osobním rozvojem, integračním potenciálem a v neposlední řadě ekonomickým přínosem pro celou společnost (Týma 2011: 1).

Lakros vznikl před několika stoletími v Severní Americe v okolí Velkých jezer. Historie tohoto sportu sahá pravděpodobně k indiánskému kmenu Irokéz², Ti lakros nazývali *šbagattawayō*. Tento slovní obrat znamená v překladu *šmalý bratr válkyō*. Až při objevování Severní Ameriky začali Francouzi tuto hru nazývat lakros, což je odvozeno od francouzského *šla crosseō* neboli *šbiskupská berlaō*, nebo páčka připomínala francouzským misionářům berlu duchovního. Kmen Irokéz používal lakros k válečnému boji o území a také jako sportovní disciplínu, která zaručovala pohyb a zlepšení fyzické kondice mužů. Lakros byl považován za vysloveně mužský sport, ženy v době utkání pomáhaly svým mužům pomocí rákosek, kterými popoháněly své bojovníky k lepším výkonům a k tomu, aby zápas fyzicky zvládli (Duffy 2004:11-13).

² Irokézové v anglickém překladu Cherokee, Iroquis, Haudenosaunee. Indiánský kmen v Severní Americe. Rozdělený na 5 národů: Mohawkové, Oneidové, Onondagové, Cayugové a Senecové. V 18. st. obohacen o Tuscarory. Zdržovali se především na Severovýchodě Spojených států. (Duffy 2004: 15)

Postupem času se z indiánského lakrosu vyvinulo několik dalších variant této hry. Jedná se o *boxlakros*, *flenský lakros*, *fieldlakros*, *interkros* a *eský lakros*. Mužský lakros neboli boxlakros se hraje stejným systémem podobně jako hokej. Hraje se na menším hřišti o rozměrech hřiště hokeje. flenský lakros se hraje na fotbalovém hřišti, podobně jako v tenise u boxlakrosu. Fieldlakros je typ mužského lakrosu, hrající se na fotbalovém hřišti. Svými pravidly je podobný flenskému typu lakrosu. Další typem je interkros, což je další verze lakrosu s míčkou, hraje se v tělocvičnách na rozměrech basketbalového hřiště. Posledním je eský lakros, který má své kořeny v Čechách a byl zde uplatněn nejvíce v turistických oddílech se speciálně vytvořenými lakrosovými holemi. V současnosti máme v České republice čtyři i lakrosové ligy.

V dnešní době se lakros, z amerického kontinentu rozšířil do celého světa. Nejvýznamnější postavení mají stále týmy Severní Ameriky, ke kterým patří indiánské kmeny Haudenosaunee, týmy významných amerických univerzit a též týmy Kanady. USA je tzv. lakrosovou velmocí, která má nejvyšší hráčskou základnu. Postupně se lakros rozšířil do Austrálie a na další kontinenty. Asie hostí lakros v zemích Japonska, Číny a v Jižní Koreji. V posledním desetiletí je lakros populární i v Africe (např. v Keni) a na jihoamerickém kontinentu (např. v Peru). Na evropském kontinentu se lakros hraje ve Velké Británii, Německu, postupně se rozšířil i do Nizozemska, Polska, Slovenska a Maďarska (Duffy 2004: 43-49). V České republice má lakros již téměř čtyřicetiletou tradici a česká základna hráčů je stále v rozkvětu. Navzdory faktu, že lakros je v Evropě relativně mladým sportem, pořádá se ve zmíněných zemích množství prestižních turnajů a mistrovství.³

Lakros je aktuálně zařazen do kategorie netradičních sportů a postupně se přesouvá na úroveň profesionálního sportu. Lakros, a jde o široce ve společnosti neznámý sport, je provázen velkou mírou patriotizmu v řadách svých hráčů a příznivců. Jelikož je v mnoha zemích teprve na vzestupu, má lidí zaangażovaných v této sportovní disciplíně, se svojí oddaností snaží tento sport šířit a plně se mu věnovat.

V teoretické části této práce představím sociologii sportu, která je relativně mladou v naší disciplíně. Pomůže nám především pochopit propojení sportu se společností. Představím hlavní teoretické koncepty sociologie sportu, z nichž vycházím v empirické části této práce.

Dále se v teoretické části své práce věnuji problematice socializace jedince do společnosti a propojení procesu socializace s prostředím sportovního týmu a následným využitím zkušeností a dovedností získaných ve sportovním prostředí v dalším životě jednotlivce, kteří si pomocí sportu utvářejí svoji roli a status ve společnosti. Stručně se zaměřím i na problematiku profesionálního sportu.

V teoretické části věnuji i genderové aspekty sportovní činnosti, soustředím se na genderové stereotypy, které posilují nerovnosti mezi muži a ženami v oblasti sportovních aktivit. Důraz bude kladen především na celkovou emancipaci žen ve sportu.

V samostatné kapitole představuji metodologii výzkumu. Tato empirická práce je metodologicky založena na principech etnografického postupu. Ve svém výzkumu

³ Informace z internetových stránek www.lacrosse.cz Petr Tahal

vycházím z interpretativního paradigmatu. Výzkum je prováděn primárně s týmem, který v této práci označuji jako Društvo 1⁴. Z něj jsem oslovila pouze hráčky lakrosu, které se tomuto sportu věnují na profesionální úrovni a jsou členkami reprezentace České republiky.

V empirické části textu popíňám zjištění vycházející z provedeného výzkumu. Nejprve se věnuji motivacím hráček při jejich volbě sportovní činnosti a významu, který vykonávání sportovní činnosti samy hráčky přikládají. Dále se zaměřuji na sociální klasifikaci sportovního týmu a tomu, co hráčky členství ve sportovním týmu přináší. Také na náhled hráček na jejich tým, jejich postavení a fungování v něm a tomu, jak této své roli rozumí, jaké významy jí přikládají. A konečně se soustředím na to, jaké charakteristické prvky socializace je možné nalézt ve výpovědích hráček o jejich fungování v rámci lakrosu a lakrosového týmu.

⁴ Društvo 1,2,3 ó pseudonymy pro lakrosové kluby

A. Teoretická část

2. Sociologie sportu

Sociologie sportu pracuje nejčastěji se čtyřmi významnými sociálními teoriemi: Jedná se o *funkcionalistickou teorii*, *teorii konfliktu*, *interakcionismus*, *kritickou teorii*, *schématickou teorii* a *feministickou teorii*. Tyto teorie spolu netvoří jednotnou myšlenkovou ideu, v mnoha bodech se názorově překrývají nebo si dokonce konkurují.

Funkcionalistická teorie nahlíží na sport jako na integrální komponentu společnosti, tedy jako na sociální jev, který plní specifické funkce v rámci sociální struktury. Klade důraz na pozitivní socializační úinky sportu, které vedou k upevnění mezilidských vztahů a rozvíjejí a posilují motivaci k dosahování obecně přijímaných kulturních a sociálních cílů. Svoji teorií a svým výzkumem hodnotí především význam sportu na poli sociální integrace. Na sport je podle funkcionalistické teorie nahlíženo jako na tradiční prostředek posilování individuálního i společenského rozvoje. Nejvýznamnějšími představiteli této teorie byli Talcott Parsons a Robert King Merton (Coakley 2001: 38).

Konkurenční je *teorie konfliktu*, která vidí sport jako zdroj emocí, vlastnických rozdílů i jako nástroj únikové zábavy bezmocných předtíží ekonomických podmínek. *Teorie konfliktu* zdůrazňuje, že sport zrcadlí a také zároveň rozkládá strukturu oblastí společnosti z hlediska rozrůznosti v dimenzích pohlaví, rasy, etnika nebo sociální příslušnosti (Sekot 2006: 36-37). Zásadní problematikou dle ní jsou zdroje peněz a ekonomická moc. Podle této teorie je sport pouze obchod, který zakrývá zájmy sportovců a význam sportu (Coakley 2001: 41). Nejvýznamnějšími představiteli *teorie konfliktu* byli Ralf Dahrendorf a Charles Wright Mills.

Další teorií, s níž pracuje sociologie sportu, je *symbolický interakcionismus*. Ten v obecné rovině nahlíží na společnost skrze pozorování jedinců v konkrétních situacích. Především jde o vzájemné ovlivňování aktivit jedinců a skupin v sociálním styku. V dnešní době máme *interakcionismus* najít také v díle Erwinga Goffmana a Randalla Collinse. Interakcionalisté se zajímají o sport v rámci pochopení běžného každodenního chování, které odráží odlišné normy, hodnoty a nároky světa sportu. Příkladem může být Goffmanova metafora divadelního jeviště, která odkazuje k tomu, že jedinci hrají odlišné role podle prostředí, v němž se nacházejí, zda na jevišti i v zákulisí (Goffman 1999).

Dalšími představiteli tohoto sociologického a filozofického směru byli George Herbert Mead (1934) i Charles Horton Cooley (1930).

Kritická teorie vynáší hodnotící soudy o vztahu sportu a společnosti. Problematika sportu je charakterizována dle ní zároveň na respekt jinakosti. Tato teorie je v tuzemsku politicky angažovaná a je vedena principem sociální spravedlnosti a vyšší úrovně demokratizace. *Kritická teorie* se především zajímá o zkoumání smyslu jednotlivých norem sportu, jeho vztah k masovým médiím nebo problematiku fair play ve vrcholových sportech (Coakley 2001: 45-48). Významným východiskem *kritické teorie* jsou nástroje mocenských zájmů, které omezují vykonávání sportu, jelikož je možné vyufflívat jen omezená část populace. Soudobý a vrcholový sport vyhovuje zájmům bohatých a mocných. Tento fakt posiluje a zdrazňuje sociální nerovnosti, nebo sport není nutně přístupný všem společenskými vrstvami (Sekot 2006: 58-59).

Dalším teoretickým východiskem je *schematická sociologie* založená na tezi, že sociální život sestává ze sítě vzájemně závislých jedinců. Jde o teorii poufřivanou především v kontinentální Evropě, která se zaměřovala na historii sportu a kladla si otázky o ekonomických, politických a emocionálních zdrojích vzniku a rozvoje sportu v 18. a 19. století. Soustředí se na příčiny poútku profesionalizace sportu, na historické a sociální kontexty sportovního násilí (Amstrong, Harris 1991: 427) a provázanost sportu s národní identitou a dynamikou globalizace. Nejvýznamnějším zakladatelem a představitel je Norbert Elias (Sekot 2006: 38 - 4).

Poslední teorií vyuffřivanou v sociologii sportu, kterou zde uvádím, je *kritická feministická teorie*. Ta pracuje s myšlenkou, že sociální uspořádání je primárně založeno na mocenských zájmech mužů a že sociální život je z hlediska rovného vztahu obou pohlaví nespravedlivý. Tato poslední teorie je obzvláště užitečná pro pochopení sociologie sportu, jelikož gender je významným faktorem, který ovlivňuje sportovní strukturu (Craig, Beedie 2008: 50). Nejvýznamnějším představitel této teorie je John Hargreaves, který upozorňuje na diskriminaci žen na sportovní půdě a také se přiklání k tomu, že tato diskriminace ze strany mužů musí být odstraněna (Hargreaves 1994: 26).

Základní otázky, které řeší sociologie sportu, se v naší propojení dynamického vztahu sportu se společností v globalizaci v dnešní době. Dále se zaměřuje na určení aktivit označovaných jako sport, na míru odlišnosti organizace sportu ve společenském kontextu,

na ovlivnění individuálního a společenského života provozováním sportu nebo na spoluvytváření identity jedince prostřednictvím sportu a sportovních aktivit. Zajímá se také o charakteristiku sportu, o to jak je sport propojený se sociální sférou jedince provozujícího sport, o demokratizaci sociálního života ve vztahu ke znalostem o sportu. Sociologie sportu hledá odpovědi na otázky, jak mohou naše znalosti o sportu napomáhat k pochopení dynamiky společenských změn a v neposlední řadě jakou roli mohou sport sehrát v socializačních procesech lidí (Sekot 2006: 8 - 10).

Sociologie sportu je založena především na anglosaské sociologické literatuře. Výzkumy prováděné v oblasti sportu se často zaměřují na výkonnou oblast, která je orientovaná na tzv. organizovaný, dynamický a soutěživý sport. Autorem studií se zejména věnuje sport v kolektivním, kde lze snadno poukázat na problematiku socializace. Jedním z nejčastěji zmínovaných sportů je fotbal (Caudwell 2002: 24).

Studie zabývající se sociologií sportu jsou především z Velké Británie (Caudwell 2002; Williams 2004), Austrálie (Cox, Thompson 2001) a Severní Ameriky (Hall 2002; Markovits 2003). Sociologické studie sportu jsou často spojovány se sociálními fenomény, jako je sexuální orientace hráčů. Vlivným badatelem v oboru sociologie sportu byl Jay Coakley, představitel americké sociologie, který se snaží svým pojetím sociologie nahlídnout na sport z kritického úhlu pohledu, uvažovat o sportu jako o sociálně relevantním jevu v kontextu lidského myšlení a dále zdůraznit důležité aspekty sportovních aktivit, které vedou k větší demokratizaci společnosti (Coakley 2001: 6 a 7). Výraznou oporou pro výzkumy na poli sportu je i polská sociologie, která sledí vztahy sportu a tělesné kultury ve 20. století (Krawczyk 1995; Ponczek 2011) nebo problémy násilí ve sportu (Wanat 1992). Neopomenutelnou je dále sociologie sportu v Německu zabývající se především teoretickým a praktickým fungováním sportu v Evropě (Jütting 1999), členům ve sportu (Hartmann-Tews 2005) a odlišnostmi v kontextu evropského prostředí sportu (Andres, Mrazek 2004). V sociologii sportu má své místo také rakouská sociologie. Nejznámějšími představiteli byli Otmar Weiss (1995), který se zabýval socioekonomickými analýzami vztahu sportu a zdraví. Nadále Ludwig Prokop (1970), zabývající se problematikou dopingů (Sekot 2006: 32).

V českém kontextu se sociologie sportu v počátcích v nově hlavně kvantitativně orientovaným směrem. Výzkumy byly zaměřeny na význam sportu ve společnosti a úlohu ve sportu (Choutka 1978; Novotný 1995). Sociologové se především snažili rozlišit

znalosti o vztahu sportu k společnosti (Slepišková 2000; Čechák 1986; Linhart 1986). Mnoho z českých výzkumů (Slepišková 2000, Šak 2006) se zaměřuje na hodnotovou orientaci sportu mladé generace, kdy je sport ve vysokém zastoupení mezi jinými aktivitami ve volném čase. Mezi významné badatele na české scéně patří Aleš Sekot (2006) a Dino Numerato (2008), kteří se obecně zabývají běžným sociologickým metodologickým aparátem (Měbrt 2014: 269). Aleš Sekot se zabývá především sociálními a kulturními rolami sportu ve společnosti. Také se vnuje problému doping, násilí a fanouškovství (Sekot 2006). Dino Numerato se vnuje především roli médií ve sportu a jeho dopadu na společnost (Numerato 2008).

Sociologii sportu zatím chybí ucelený teoretický základ (Peliš 2003: 147). Tento nedostatek se týká především zkoumání teorií sociálních zkušeností jednotlivce a kulturních charakteristik sportu. Z kulturního pohledu je o sportu pojednáváno ze dvou hledisek. Tím prvním je tzv. *fyzické zdokonalení*, které je spojeno s rozvojem lidské osobnosti, v porovnání s hodnotami dané kultury jako směřování k určitému ideálu, kterého dosahujeme cílenou sportovní aktivitou a zdravým životním stylem. Dalším hlediskem je tzv. *duševní kultivace*, která se snaží o harmonický rozvoj těla i ducha (Peliš 2003: 142-143). Opakem jsou metodologie a výzkumné techniky, které tuto v dnešní disciplínu rozšiřují.

3. Socializace

Sport jako sociální jev může být velmi důležitou složkou zapojení jedince do společnosti a může napomoci jeho socializaci v určité skupině lidí. Socializační proces zasahuje prakticky celého života každého z nás. V rámci nejširšího pojmu *socializace* můžeme odlišit jeho jednotlivé stránky, jako je začleňování do různých sociálních vztahů (Havlík 2002: 41), socializace do specifických sociálních skupin, například v rámci studia, profese⁵ i sportu.

Příkladem studie vnující se socializaci ve sportovním prostředí je studie Ondřeje Weisse (2000), která se vztahuje ke sportu jako odrazu společnosti, který může přispívat

⁵ Příkladem studie vnující se problematice socializace, zejména socializace profesní, je dílo *Boys in White* od Howarda Beckera, které se zabývá socializací studentů medicíny jak na úrovni studentského života a komunity, tak i na úrovni profese (Becker 1976).

k významným promám naší společnosti. Význam sportu proniká do mnoha dalších oblastí. Především se jedná o sociální, ekonomickou nebo kulturní oblast (Weiss 2000). Dleflité je také zjištění Petra Jansy (2002), že si více než 73% české mládeže uvdomuje postavení sportu ve společnosti a význam, který sport přináší do jejich osobního života (Jansa 2002).

Socializaci rozliujeme na *primární*, *sekundární*, *terciální*, které zasahují i do zapojení ve sportovním prostředí. *Primární* socializace představuje socializaci dítěte a *sekundární* socializaci v pozdějším dětství až do dospělosti. Dále také existuje socializace *terciální*, která probíhá v dospělosti a vyznačuje se přebíráním norem, které osobnost získává v interakci se svým sociálním okolím. Práv tato socializace, je nejvíce charakteristická pro sportovní kolektivy.

Ze sociologického hlediska je dleflitá koncepce rolí, která jedinci pomáhá s jeho socializací do společnosti. *Sociální role* je chování, které skupina očekává od daného jedince vzhledem k pozici, kterou uvnitř skupiny zaujímá. Sociální role se v životě jedince postupně s jeho věkem mění a jedinci je tak přizpůsobována určitá pozice, kterou ve společnosti zastává (Jandourek 2001: 208, Giddens 2013: 39 - 42).

Ve svém výzkumu také sledujeme zařazení jedince do sportovního týmu. S tím je spojen proces *akulturace* (Jandourek 2001: 17), čímž rozumíme osvojování si norem a hodnot určité skupiny, přijímání pravidel, která musí jedinec respektovat pro svoje fungování v oblasti sportu. Dalším procesem je proces *personalizace* (Jandourek 2001: 220), která zasahuje do formování osobnosti jedince. Oba tyto procesy napomáhají přijímat platné kulturní specifické vzory chování a jednání.

3.1 Socializace ve sportovním prostředí

Sport je velmi významným socializačním initelem (Patriksson 1979,1994, Weiss, 1987, Sekot 2003). Socializace ve sportovním prostředí a její role ve společnosti, přináší jedinci význam uznání a obdivu okolí zejména s ohledem na dosahované sportovní výkony a udržování statusu sportovce ve společnosti, který slouží k posílení sebevědomí jedince a především k pozitivní odezvě okolí na něj. Sport je v tomto smyslu chápán jako určitý kulturní kontext, v němž jsou realizovány socializační procesy jedince, a napomáhá k utváření ambicí daného jedince do budoucího života (Coakley 2001: 85-93).

Dleflitě je zmínit mechanismy socializace v oblasti sportu. Základní je *identifikace* a *imitace*. *Identifikace* je forma sociálního uení, kdy se ztotofl ujeme s druhou osobou a ta je pro nás ur itým vzorem a referen ní skupinou. Sociální uení je v tomto p ípad chápáno jako *škomplexní proces osvojování a vyuffivání sociální zku-enosti, tj. zku-enosti získané ze sociálních interakcí, v psychické innosti jedinceō* (Nakone ný 1995: 331). *Imitace* je ur itým projevem chování, který vzniká na základ pozorování druhého (Nakone ný 2009: 115-116).

Prost ednictvím vykonávání konkrétní sportovní aktivity je mofná inkluze do elitních skupin, které p íjímají omezený počet jimi zvolených len . Sport tak m fle zap ínit rozvrstvení spole nosti do sociálních skupin, které ur ují jaká sociální t ída je spojena s ur itou sportovní aktivitou. To m fle jistým sociálním skupinám zamezit p ístup ke konkrétním sport m, nap . na základ ekonomických nárok na vybavení sportovce, pronájem sportovi-t pro provozování sportu apod. Skrze sport jsou tedy stávající sociální nerovnosti posilovány (Washington, Karen 2001: 190).

Vedle kladných stránek, které p íná-í sport, je mofné spat ovat dal-í negativa p sobení ve sportu. Negativní aspekt m fle p edstavovat p edev-ím ukon ení sportovní innosti nebo opu-t ní sportovního prost edí, do kterého se jedinec socializoval. D vody pro ukon ení sportovní innosti mohou být r zné. Odchod do tzv. sportovního d chodu, zran ní i zdravotní komplikace kladou pofadavek na tzv. resocializaci, nebo je nedobrovoln , asto náhle zm n na dominantní flivotní orientace jedince a její zm na i ztráta musí být nucen nahrazena jinou (McPherson, 1980: 126, Rosenberg, 1984: 245-258, Kleiber, Brock 1992: 70). Jedinec je tedy nucen opustit sportovní prost edí a za ít se socializovat do jiné sociální skupiny. V p ípad profesionálních sportovc úraz p íná-í výrazný zásah do profesní kariéry. U sportovc , pro které vykonávání ur itého sportu p edstavuje volno asovou, zájmovou aktivitu, pak vyvstává nutnost resocializace do zcela nového prost edí, jiného kulturního rámce. Jestliffe sport pouze roz-i uje b flný rámec osobnostní identity, je proces odchodu ze sportovní kariéry i ze sportovního prost edí nebolestivý. Pokud je ale sportovec zam ený výhradn na oblast vrcholového sportu, je tímto omezena jeho schopnost flít a seberealizovat se mimo subkulturu sportu. V takovém p ípad m fle odchod ze sportovního prost edí znamenat výraznou zát flovou flivotní situaci a m fle fatáln zasáhnout do flivota jedince (Sekot 2006: 50-51).

Problematika socializace ve sportu představuje široké téma, které nelze shrnout do několika bodů. Motivační a kognitivní vývoj ovlivní socializační vlivy v specifických, společenských a kulturních souvislostech. Současné výzkumy se snaží vysvětlit ústast ve sportu užitím motivačního nebo socializačního přístupu (Patriksson 1994). Velmi důležitým prvkem socializace ve sportu je motivace. Výzkumy, které se snažily prokázat, proč děti a mládež začínají se sportem, jsou spojeny s *teorií potřeby*, *motivační teorií* nebo *socializační teorií* (Flemer, Valjent 2010: 82). Z výzkumů vyplynulo, že děti a mládež mají zájem o sport z mnoha různých důvodů. Především se jednalo o kategorii odpovídající být schopen dělat něco dobře, být zapojený nebo respektovaný ostatními a také ukázat přesilu (Whitehead, 1988: 23 - 31).

Socializace je také úzce spojená se sociální klasifikací určité skupiny, která jednotlivce přijímá a vnímá jeho bytí ve skupině. Okolím jednotlivce, tedy skupina kolem něj, je uskupení jedinců, které spojuje vzájemná interakce (Wiatr 1968).

3.2 Sportovní tým jako sociální skupina

Sportovní tým je pro jedince pouze jednou z mnoha sociálních skupin, v nichž vykonává svou roli, a který může ovlivnit jejich osobní život. Tyto skupiny spojuje často stejný životní styl, který se stává určitým jejich individuálním bytím ve společnosti (Peliš 2003: 146). A koliv u kolektivních sportů je utváření sociálních skupin zřejmější, i v individuálním sportu můžeme sledovat existenci sociální skupiny založené na sportovní aktivitě. Jedná se o určitý sportovní okolím jedince, jelikož sportovec dochází pravidelně do nějakého sportovního klubu nebo je pod záštitou nějakého sportovního celku. Tudíž podle kritérií, která charakterizují skupinu, je tým skupinou neformální, kde panují osobní vztahy (Jandourek 2001: 216).

Znakem skupiny je subjektivní, uvdomlá společná vazba, která je spojena psychologickým pojátkem. Tato terminologie je neuchopitelná v praxi, jelikož mezi členy nemusí vždy vzniknout subjektivní vazba. Klasifikace skupin podle Jerzy J. Wiatra je prováděna pomocí těchto kritérií. Především jde o *typ vazby spojující členy skupiny*, *dále stupeň stálosti vazby členů*, *velikost skupiny*, *charakter členství skupiny*, *typ solidarity členů skupiny* a *význam skupinové vazby*, který je významným chováním jedince ve skupině (Wiatr 1968: 64-66).

4. Oblast profesionálního sportu

V rámci vlastního výzkumu této práce se zamůjím na hrůky profesionální lakrosové ligy, proto se v krůtkosti zamůjím i na problematiku profesionálního sportu. Těma profesionalizace p edstavuje v ýznamnou sou řst sociáln -v dního zkoumání soudobého sportu. Sociální v dy si kladou zejména otůzky zamůjící se na globalizaci, migraci, masová mēdia, politiku, sponzoring, obchod a také autonomii a autenticitu sportovního pole. Problēmem dne-ní doby také je, ůe dochůzÍ k potla ování tradi ních a spontánních hodnot ve sportu, které ovliv ůje okolní sv t, a chůpání a vnímání sportu dostává zcela nové společenské konotace (Svoboda 2011: 1).

Vrcholový profesionální sport je založen na posunu hranic lidských možností a dosahování rekordních výkon ů, které provůzejÍ úsilí o vít zství nebo o získání mistrovských titul ů. Profesionální sport je založen na ideji, ůe sportovní mistrovství je výsledkem sout řivého úsp chu a také výsledkem oddanosti tvrdé sportovní p íprav ů. Profesionální sport vytvá řÍ a udržuje hierarchické autoritativní struktury, v jejichž rámci jsou sportovci pod řízení trenér ům a trené ři naopak pod řízení vlastník ům sportovních klub ů i nátlaku okolí na o ekávané výsledky. Vrcholový sport navíc p stuje antagonistický, my-lenkový princip, podle kterého jsou sportovní soupe ři chůpání jako protivníci a nepřítelē (Sekot 2006: 55).

Profesionální sport má významný jak pozitivní, tak i negativní dopad na sport v obecné rovin ě. Pozitivní vliv má vrcholový sport p edev-řím na zdraví a celkovou fyzickou i du-ěvní kondici sportovc ů, která p íspívá ke kvalitnímu řití. Jako jeden z negativních dopad ů profesionálního sportu bůvá uvád ěn fakt, ůe m ůe odvád ět lidi od aktivního sportu tím, ůe nabízí pasivní sledování diváckého sportu, což m ůe vést k tomu, ůe se jedinci p estávají aktivn ě podílet na sportovním d ění a stávají se pouhými konzumenty (Krawczyk 2004: 96).

Elitní, respektive profesionální, sport zaujímá v na-ř postindustriální společnosti leřitou dominantní roli. Moderní společnost za říná nabývat oproti tradi ní společnosti nového pocitu touhy stále se zdokonalovat, a tím vytvá řet úsp -né řivotní drůhy (Beck 1986: 161 - 165). Profesionální sportovci jsou st ědem pozornosti a p edávají dál ur řité hodnoty. Sport tak p íspívá k adaptabilit ě sociálního systému na stran ě sportovcē

udrfováním jeho fyzického blahobytu a souasn na stran diváka, který se zapojuje do cyklu sportovního d ní sledováním sportovních sout ří (Sekot 2006: 58).

5. Gender a sport

Sport je významně ovlivněn genderovými stereotypy⁶. Genderové stereotypy můžeme definovat jako tradiční a často i diskriminační představy o typických a netypických vlastnostech a o rolích a pozicích mužů a žen ve společnosti (Jarkovská 2004: 8 - 9). Genderové stereotypy jsou tedy zjednodušenými souhrnnými popisy a pravidly pro chování mužů a žen. Jedná se často o představy nebo o mylné představy o *šprávném* i *špatném* chování a obecném posuzování jedince na základě jejich příslušnosti k pohlaví bez případné specifikace, co je jedincem vrozené a co získali výchovou. Tyto představy také nezahrnují jejich individuální vlastnosti, schopnosti nebo představy o životě jedince (Renzetti, Curran 2003: 20).

Sekot uvádí, že z genderového hlediska jsou v rodinách v mládí nastaveny cíle vedené ke sportu dívky, protože u chlapců se předpokládá, že se ke sportu automaticky dostanou již v raném věku a je tedy i větší pravděpodobnost, že se ke sportu i v pozdějším věku budou uchýlovat. Sport je v případě chlapců brán jako nedílná součást v dospívání muže, zatímco u dívek se tato úloha nutně nepředpokládá. To vyplývá především z problematiky utváření postojů a rolí, vztahu socializace a sportovních subkultur (Sekot 2006: 50).

Opakem stereotypního uvažování a konání na různých úrovních je nerovnost mužů a žen v oblasti zaměstnání, rodiny nebo politiky. Problémem je identifikovaná všeobecně přijímaná představa o roli a autoritě mužů, především o ideálu mužské moci, dominance,

⁶ S genderovými stereotypy souvisí i celý proces získávání dobrého statusu jedince, který je založen na genderově diferenciované volbě vzdělání. Ten navazuje na úspěšnost v pozdějším dosahování vysokého statusu a dobrém umístění na trhu práce, který je stále více určený podle jednotlivých pohlaví. Zdárným příkladem nerovného přístupu zaměstnavatelů při výběru svých zaměstnanců jsou právě ženy. Kdy je hlavním rozporům skloubení dosažení vysokého vzdělání s genderově předpokladovanou prací v domácnosti a pozice matky, která je především obsahem horizontální genderové segregace. Také se potýkáme s vertikální segregací, která se projevuje menším tarifním ohodnocením a horším uplatněním na trhu práce při stejném dosaženém vzdělání při porovnání s muži. Především z toho důvodu vzniká požadavek rovnosti žen ve vzdělání pro obě pohlaví, které nadále zajišťují kvalitní a spokojený život (Třídlová 2009: 707-715). V návaznosti na trh práce se odráží dosažená úroveň vzdělání. Ta je obsažena již v dětství pomocí dívkách a chlapeckých vzdělávacích aspirací, které jsou podmíněny genderem vzdělávacího a socializačního procesu. Ty jsou patrně hlavně u volby typu školy, závislého na podmínkách daných možnostmi výchovy rodičů v úplné rodině a vysokého kulturního kapitálu. Důležitý je také individuální přístup a strategie aktérů, jak v soukromé, tak i ve veřejné sféře. Individualizované životní dráhy jsou významně spojené s předurčeným genderovým očekáváním ve společnosti (Třídlová 2009: 715-725).

tvrdosti a cti. Sport je často stereotypně chápán a prezentován jako *mužská záležitost* a prostor pro upevnění maskulinity. Mužnost je synonymem sportovního ideálu. Americký představitel sociologie Jay Coakley zastává názor, že socializace rodových rolí podnětí nerovnost pohlaví a následnou diskriminaci ve sportu (Coakley 2001: 202 - 230). Sport je také tradičně založen na maskulinní představě, kde jsou ženy v pozici marginalizovaných (Frey, Eitzen 1991: 516). Řada studií z oblasti genderu a sportu, které se zaměřují na genderovou identitu a nerovnosti, zkoumá i propojení genderu s rasou, třídou a politikou (Washington, Karen 2001: 128).

Problematika nerovností žen a mužů ve sportu je ovlivněna také kulturním a společenským kontextem. Nestejné vnímání mužského a mužského sportu vyplývá z odlišných, resp. omezených finančních zdrojů, nízkého zájmu masových médií a trivializace mužských sportů v médiích a samozřejmě také z marginalizovaného zastoupení žen v trenérských a manažerských pozicích v oblasti sportu (Sekot 2006: 320).

Základním důvodem pro lepší postavení žen ve sportu byly specifické sféry sociálního života v posledním století je rostoucí podíl žen, které se vrací vrcholovému sportu. Přede vším se jedná o vysokou účast žen na olympijských hrách, kde se ukazuje silící boj žen za rovnoprávnost svého postavení v aktivním sportu. První zmínky o účasti žen ve vrcholovém sportu sahají až do období starověku, v němž byla po dlouhou dobu mužská atletická participace na sportovních soutěžích zpochybňována, a to z důvodu obecně sdíleného patriarchálního principu mužské dominance ve společnosti. Výrazný je rozdíl podílu účastnících atletek od prvních olympijských her. Zatímco v roce 1896 byla účast žen na olympiádě nulová, v roce 2004 v Athénách tvořily ženy - sportovkyně 42 % ze všech účastnících atletek (Coakley 2001: 214). Nový pohled na přístup žen ke sportovním soutěžím v aktivním sportu souvisí s rozvojem moderního sportu od 18. století a souvisejícím úsilím o rovnost sportovní participace (Perúka 1985: 124).

V českém sportu je důležitým mezníkem rok 1862, kdy došlo k založení Sokolského hnutí umožňujícího organizované pohybové aktivity a tělesná cvičení i mužské části populace. Československá republika také iniciovala Mezinárodní federaci mužských sportů a házené, která v roce 1922 uspořádala 1. finskou olympiádu v Paříži. Tyto hry byly později přejmenovány na finské světové hry (Sekot 2006: 326).

Progresivní emancipační rysy historie flenského sportu jsou výrazně patrné v demokratických zemích, kde je více akcentováno dodržování flenských práv obecně, takže emancipační změny v oblasti sportu korespondují se širšími společenskými změnami (Sekot 2006: 322). Příkladem jsou Spojené státy, Velká Británie, skandinávské země nebo česká republika, kde se postavení žen ve sportu jeví být na vyšší úrovni než v zemích s tradičně podřízeným i podřízeným postavením žen ve společnosti a které jsou často charakteristické politickou nestabilitou, vyšší mírou chudoby a tradičně silným vlivem náboženství (Hartmann, Pfister 2005: 37).

Dalším zajímavým aspektem problematiky mužů a žen ve sportu představuje sledovanost sportu v médiích a prostor, který je jednotlivým sportům v novém. Tato diskuze ukazuje především k nedoceneným sportovním výkonům žen, které mohou stále podléhat tradičním diskriminujícím kulturním i rasovým stereotypům (Sekot 2006: 357). Mezi takzvané mužské sporty patří především fotbal a hokej, které zabírají přední příčky divácké sledovanosti a jsou vysílány v nejsledovanějších časech televizního vysílání. I přesto, ženské jsou tyto sporty vykonávány i ženami, ve své flenské podobě nejsou chápány jako stejně atraktivní sportovní disciplíny. Tento kontext zdrazuje především feministická sociologie, která upozorňuje na marginalizaci flenských sportů (Hargreaves 2003: 196).

Na druhou stranu je sport v soudobé společnosti často spojován s představou atraktivnosti, která vyžaduje z flenského těla. Na které studie potvrzují předpoklad, že aby sport u konzumentů (diváků i tenáčů) jako téma uspěl, musí být propagován způsobem, který zahrnuje i sex i sexualitu, což slouží jako prodejní nástroj. Oproti tomuto tvrzení stojí americké studie organizace Tucker Research Center (Kane, Ernert, Sullivan a Maxwell 2007), které ukazují, že zobrazování sportovky jako pouhých sexuálních objektů je spíše kontraproduktivní a v zásadě nevede ke zvýšení sledovanosti flenského sportu a hlubšímu zájmu o flenskou sportovní disciplínu u mužů. Příkladem mohou být například flenské disciplíny jako aerobik nebo sportovní tanec. Média podle nich tedy dosud neaplikují na medializaci flenského sportu žádná pravidla (Kane, Ernert, Sullivan, Maxwell 2007 in Pokorná 2011: 4 - 5).

Právě sociální vnímání sportu jako mužské domény je významným determinujícím faktorem sledovanosti sportovních obsahů mužů a žen. Sport má obecně nálepkou mužské aktivity a oslovuje v tomto směru mužské diváky. V mužském publiku bychom měli vypozorovat mimo vnímání sportu jako způsobu relaxace a zábavy také motivaci k získávání informací

ze sledování sportu, kterou lze chápat jako vyžadovanou nutnost prokázat znalost sportu nebo aktuálních sportovních výsledků. Naopak ženy, pokud věnují pozornost sportu, se více a často jí soustředí na sportovní osobnosti, zajímá je životní příběh sportovců. (Pokorná 2011: 3).

B. Výzkumná část

Cílem mého výzkumu bylo porozumět tomu, jaké jsou motivace hráček k vykonávání sportovní činnosti a jaké jsou jejich motivace konkrétně k volbě lakrosu, tedy sportovní disciplíny, která je v českém prostředí považována za spíše netradiční sport. Dále jsem chtěla porozumět tomu, jaký význam přikládají hráčky sportu ve svém životě, jak vnímají svoje postavení ve sportovním týmu a v souvislosti s tím i ve společnosti, jak chápou svoji roli sportovkyně, hráčky. Kládla jsem si za cíl představit charakteristické prvky socializace do sportovního týmu, ve sportovním prostředí a poukázat na jejich možnou podobnost s obecnými znaky socializace do společnosti jako takové. A konečně snažila jsem se porozumět tomu, zda kvality, které jsou oceňované v rámci sportovní aktivity, vidí hráčky lakrosu jako kvality oceňované i v jejich nespportovním životě, a to z pohledu samotných akterek, hráček lakrosu.

Hlavní výzkumné otázky, na které se snažil realizovaný výzkum odpovědět, jsou následující:

- Jaké byly/jsou motivace hráček ke sportovní činnosti a konkrétně zejména k hraní lakrosu?
- Jaký význam ve svém životě hráčky přikládají sportovní činnosti?
- Jak vnímají hráčky svůj tým, své postavení a fungování v něm?
- Jaké jsou charakteristické prvky socializace a socializačního procesu u sportovkyně dle hráček lakrosu?

6. Metodologie

Nefl p istoupím k podrobn j-ímu popisu metodologie, povafluji za vhodné popsat stru n výzkumný vzorek, na n mfl byly tyto metody uplat ovány. Výzkumný vzorek tvo ily t i lakrosové týmy, které dále ozna uji jako Druflstvo 1, Druflstvo 2 a Druflstvo 3. V-echna t i druflstva i týmy provozují lakros v t éfe ligové sout ffi v rámci eské republiky. V p ípad Druflstva 1 a 2 se jednalo o flenské lakrosové týmy, v p ípad Druflstva 3 se jednalo o muflský lakrosový tým. Tato t i druflstva tvo ily výzkumný vzorek ítající cca 45 hrá a hrá ek. Druflstva 1 a 3 byla sou ástí jednoho sportovního klubu, Druflstvo 2 jiného sportovního klubu. Zú astn né pozorování bylo provád no ve v-ech t ech lakrosových týmech, v Druflstvech 1, 2 a 3. Rozhovory byly provád ny pouze s vybranými hrá kami Druflstva 1. Výzkumný soubor je podrobn rozepsán v P íloze . 2.

Výzkumný vzorek, který byl podroben hlub-ímu zkoumání a s nímfl byly vedeny hloubkové rozhovory, tvo í 8 hrá ek lakrosu v produktivním v ku 19 - 26 let, které pocházejí z Prahy (resp. hrají lakros v Praze). Tyto hrá ky byly vybrány z Druflstva 1, které je považováno za nejlep-í lakrosový tým v eské republice. Toto je hodnoceno podle mnoflství vyhraných titul flenské ligy za posledních 10 let a dle toho, fle Druflstvo 1 je drflitelem posledního vyhraného poháru (2013) Národní flenské lakrosové ligy (NfiLL). Výb r konkrétních 8 hrá ek byl omezený p sobením t chto hrá ek v reprezenta ním lakrosovém týmu eské republiky. Jedna z osmi flen se v sou asné dob v nuje jifi p eváfln trenérské innosti. Podrobný p ehled charakteristik hrá ek, s nimifl byly vedeny polostrukturované rozhovory, je uveden v tabulce v P íloze . 3.

6.3 Metody výzkumu

Základem této práce je empirický výzkum provád ný v prost edí eské lakrosové ligy, který byl inspirovaný etnografickým p ístupem. Inspiraci etnografickým výzkumem vidím v pouflití výzkumných metod ó zú astn ného pozorování a hloubkových polostrukturovaných rozhovor . S ohledem na rozsah tohoto výzkumu a omezenou moffnost délky pobytu v terénu si uv domuji, fle se nejedná o klasický etnografický výzkum, který si klade za cíl p edev-ím del-í dobu pobytu v terénu, který je nutný pro odhalení a poznání jednotlivých sociálních praktik (Hendl 2005: 119). Obecn si etnografický výzkum klade za cíl popsat kulturu a sdílené významy ur íté skupiny lidí (Silverman 2005: 49, Creswell

2003: 14). Výzkum se uskutečňuje pomocí rozhovorů a zúčastněného pozorování, který předpokládá pobyt výzkumníka (zde výzkumnice) v terénu. V tomto konkrétním případě se jedná o *mikroetnografii* se zaměřením na sociální jednotku v každodennosti života jednotlivce při tréninku i mimo něj (Hendl 2005: 120).

Provedla jsem terénní zúčastněné pozorování jednotlivce při tréninku dvou flenských a jednoho muflského lakrosového týmu a dále byly provedeny hloubkové polostrukturované rozhovory s vybraným vzorkem hráek lakrosu. V první etapě výzkumu jsem prováděla zúčastněné pozorování. Zúčastněné pozorování bylo opakovaně prováděno ve všech těchto týmech, které tvořily výzkumný vzorek, a to v období říjen až listopad 2013. Každý ze zkoumaných týmů byl navštíven třikrát, pozorování byla provedena nejdéle v rozestupu jednoho týdne. Při zúčastněném pozorování v Druftstvu 1 jsem se zaměřovala na opakování situací, které jsou dále porovnávány se situacemi v dalším flenském týmu ligy Druftstvo 2 a také v muflském týmu Druftstvo 3.

Ve které pozorování byla vedena s ohledem na cíl výzkumu a předem stanovené výzkumné otázky. Předem formulované výzkumné otázky tak tvořily základní strukturu pro sledování situací při tréninku. Součástí zúčastněného pozorování a postehy, které jsem z něj získala, napomohly zejména lépe formulovat, případně upravit výzkumné otázky. Zúčastněné pozorování mi vedle získání dat posloužilo i jako příprava na následné polostrukturované rozhovory. Zúčastněné pozorování hráek z flenského týmu Druftstvo 1 jsem mohla rozšířit i na adu neformálních situací, které se odehrávaly jenom na hřišti v průběhu tréninku. Toto mi umožnilo moje postavení výzkumnice, které jsem dále v textu v podkapitole Postavení výzkumnice v terénu. V rámci zúčastněného pozorování jsem se zaměřila zejména na situace komunikace mezi hrákami v týmu, komunikace mezi hrákami a trenérem, chování hráek během tréninkového cyklu, komunikace hráek na hřišti a také chování hráek během pauzy na tréninku.

V druhé etapě výzkumu v období listopad 2013 - leden 2014 jsem vedla rozhovory s vybranými hrákami Druftstva 1. Podkladem pro polostrukturované rozhovory byl seznam předem připravených otázek, kde jsem si nechala otevřenou možnost změnit pořadí otázek a případně jejich formulaci podle aktuální situace. Formulace otázek pro jednotlivé rozhovory byly dále upravovány i na základě předchozího zúčastněného pozorování (Hendl 2005: 174).

Úvod každého rozhovoru zahrnoval stručná biografická data hráčky a informovaný souhlas hráčky. Následné otázky se vztahovaly k jednotlivým tematickým okruhům⁷: Obecně o sportu a motivace ke sportu, Lakros, Ambice a cíle, Profesionální sport a také interakce s týmem.

Rozhovor byl veden s každou hráčkou samostatně. Jednotlivým respondentkám jsem se snažila poskytnout dostatečný prostor pro jejich odpovědi, snažila jsem se neklást časové limity jejich odpovědím. Délka jednotlivých rozhovorů byla závislá zčásti i na výměnosti respondentek. Maximální doba trvání rozhovoru byla jedna hodina. Před začátkem výzkumného rozhovoru byly hráčky seznámeny s celkovým konceptem výzkumu a dále byly informovány o tom, k čemu dané výsledky povedou. Přibližně z osmi hráček vzneslo požadavek, zda mohou vidět seznam otázek, na které budou v rámci výzkumu dotazovány. Z rozhovorů jsem pak následně vytvořila přepis záznamu, se kterými jsem pak pracovala v rámci analýzy.

6.4 Metody analýzy dat

Analýza dat, která byla pro výzkum získána, byla provedena pomocí tematické analýzy realizované v období leden - únor 2014. V rámci tematické analýzy jsem pracovala s daty jak ze zúčastněného pozorování, tak z polo-strukturovaných rozhovorů. Data pro zúčastněné pozorování jsem zaznamenávala formou terénních poznámek, které zachycovaly situace z tréninku vybraných flenských a muflských týmů. Zároveň jsem si vedla i terénní deník, který zachycoval mé osobní dojmy z provádění výzkumu.

Při práci s textem jsem využila metodu otevřeného kódování, kdy jsem hledala podobnosti a opakující se prvky. Tematická analýza se zakládala na hledání významných témat a, využila jsem pro ni metodu *šňůlky a papírů*. Tato významná témata jsem označila kódy. Mezi ty nejčastější patří tyto: Motivace (jaká byla motivace v novat se sportu, jaká byla motivace v novat se lakrosu, motivace k vyšší/lepší výkonosti), vztahy v týmu (vztahy v flenském/muflském týmu, genderové stereotypy), profesionální sport (reprezentace, peníze) a netradiční sport (lakros, jak se hráčky lakrosu vnímají ve společnosti). S ohledem na malý rozsah výzkumu a na nízký počet participantek i

⁷ Orientační seznam otázek pro polo-strukturované rozhovory je v Příloze 1.

pozorování jsem se rozhodla nevyužívat při zpracování dat pro analýzu žádné softwarové prostředí.

Při dalším této rozhovor jsem si jednotlivé citace barevně označila podle toho, ke kterému kódu jsem je zařadila. Na závěr jsem si vytvořila koláž z konkrétních vybraných citací z rozhovorů k jednotlivým kódům. Takto upravená a zobrazená data byla hlavním vodítkem při analýze dat a vytváření důležitých zjištění a při formulaci závěrů. Situace vyplývající z rozhovorů hráček uvedených v této práci, jsou vždy signované skutečným jménem účastnic (Creswell 2007: 148-155).

6.5 Postavení výzkumnice v terénu

Výzkum byl prováděn z pohledu výzkumnice členky týmu Drufstvo 1, tudíž výzkumnice (autorka tohoto výzkumu) byla v roli účastnice jako pozorovatele. Uvědomuji si, že toto moje postavení v terénu může být chápáno jako problematické a mohou být vzneseny námitky proti objektivitě výzkumu. Hlavním předmětem analýzy dat jsem se proto snažila mít své postavení výzkumnice v terénu na paměti a při tvorbě jednotlivých závěrů jsem se často ptala, jestli má zjištění a mé závěry opravdu vycházejí ze získaných dat a jestli nejsou ovlivněny mojí vlastní hráčskou zkušeností, mými vlastními přáními a ambicemi. Odpovědi na tyto otázky byly také součástí terénního deníku.

Moje postavení výzkumnice v roli účastnice jako pozorovatele jsem na druhé straně chápala i jako výhodu. Postavení uvnitř zkoumané skupiny mi umožnilo bezproblémový vstup do výzkumného prostředí, rychlejší a snadnější orientaci ve sportovní a hráčské problematice i terminologii, hluboký vhled do fungování sportovního týmu, do jeho hierarchie a do dynamiky vztahů v něm. Moje postavení *insidera* mi určitě pomohlo získat důvěru a ochotu ostatních hráček a hráčů na výzkumu spolupracovat. A konečně díky svému *statusu* členky sportovního týmu jsem jako výzkumnice nebyla ostatními hráčkami vnímána jako cizí, rušivý prvek, mohla jsem se v prostředí pohybovat přirozeně (nepozorovaně) a ostatní hráčky mě vnímaly v první řadě jako spoluhráčku a nikoliv jako výzkumnici, která je pozoruje. Předpokládám proto, že chování jednotlivých hráček nebylo mojí přítomností výrazně poznamenáno.

7. Zjištění

lenění této kapitoly odpovídá kladeným výzkumným otázkám. Tematické okruhy analýzy dat a zde předkládaných zjištění se postupně vnují motivacím hráček při jejich volbě sportovní činnosti a významu, který vykonávání sportovní činnosti samy hráčky přikládají. Dále se zamůžeme na náhled hráček na jejich tým, jejich postavení a fungování v něm a tomu, jak této své roli rozumí, jaké významy jí přikládají. A konečně se soustředíme na to, jaké charakteristické prvky socializace je možné nalézt ve výpovědích hráček o jejich fungování v rámci lakrosu a lakrosového týmu.

7.1 Motivace

Kapitolu v novou motivacím hráček je možné členit do dvou částí. Nejprve jsem pozornost zaměřila na primární motivaci v novat se sportu v obecné rovině, případně zvolit si z dalších možností právě lakros, a dále pak jsem pozornost vnovala motivaci hráček u daného sportu vytrvat a využít jeho pozitiv.

Primární motivace hráček zvolit si v rámci zájmové činnosti i volnoasových aktivit sport lze jednoznačně rozdělit do čtyř skupin:

- a. Rodina
- b. Lokalita bydliště
- c. Vliv kamarádů, kamarádek a dalších lidí v okolí
- d. Předchozí sportovní zkušenosti (v případě konkrétní volby lakrosu)

Lze tvrdit, že tyto čtyři základní motivace jsou spolu navzájem často intenzivně provázané.

Bez výjimky všechny hráčky v rozhovorech uváděly, že jejich cesta ke sportu vedla přes rodiče, případně i rodinu. Tato motivace ke sportovní činnosti byla v každém případě realizována formou vzoru, předobrazu, který dívky ve své rodině měly.

Šť máma od malička dala gymnastiku a házenou i mě (Kateřina)

Hráčky v době dětství a dospívání viděly a byly konfrontovány s tím, že ostatní členové rodiny sportují, že pro jejich rodinu je sport normálním děláním, samozřejmým, že sport je

nedílnou součástí života jednotlivých členů rodiny. Podobně Rowley (1986: 92 - 99) hovoří o klíčovém elementu rodiny, především otcem, který je zásadní pro zasažení sportu v dětství. Měly tedy být, ale tato cesta byla do značné míry pasivní, v podstatě nešlo o skutečnou individuální volbu samotných dívek, hráček.

Š Moje sportovní kariéra začala v podstatě už, když jsem se narodila, rodiče mě v dětství naučili spoustu sportů, naučila jsem se plavat, bruslit, jezdit na kole i na lyžích. (Markéta)

V některých případech hrála rodina při volbě sportu jako zájmové aktivity pro děti aktivní roli, kdy rodiče dítěti určitý sport sami vybrali, když jaké sportovní aktivity je aktivně provedli, a to opatrně tak, aby se dítě účastnilo sportovních aktivit svých rodičů i v rámci rodiny nebo aby rodiče přihlásili do konkrétního sportovního oddílu.

Ší ve škole (máma) přihlásila na rytmiku a gymnastiku. (Kateřina)

Zdá se tedy, že pokud jde o sportovní aktivity, dívky v dětství neměly možnost volby, sport a zájem o něj byly nepochybně, co jim bylo v rámci socializačního procesu předáno v kruhu rodiny. Hráčky lakrosu se v raném dětství v rámci sportovní aktivity identifikovaly se svou referenční skupinou, v tomto případě rodinou, a sport byl prostředkem integrace do této skupiny.

Podle Jay Coakley (in Sekot 2003) je výběr sportovní aktivity významně ovlivován nejen členy rodiny, ale také kamarády a jejich nejbližší komunitou. Na to poukázala Tereza:

Ší sestřenka mě k tomu přitáhla, teta mě trénovala. (Tereza S.)

V tomto kontextu není překvapivé, že pro každou z dívek lakros nebyl prvním sportem, kterému se začaly věnovat. Všechny potvrzují předchozí zkušenosti s minimálně jedním dalším sportem, než si našly cestu k lakrosu.

Další důležitou motivací bylo, že se lakros hrál v místech jejich bydliště. Zatímco v nich, v kterých případech to mohlo znamenat snadné řešení logistického problému rodičů při doprovázení dětí na kroužek, do oddílu:

ŠMy to tady v Radotín máme jednoduší, víceméně to máme v jejich blízkosti domu. Jiné týmy mají složitější dojíždění. Každý je z jiného koutu Prahy (Adéla)

Jinde se za volbou lakrosu jako lokálně oblíbeného sportu skrývá i tradice, fakt, že tento konkrétní sport se těmto oblíbeným místním, že je místem, kde se setkávají děti ze sousedství při sportu, kde lakros sledují i dospělí, kde se lidé v rámci čtvrti sdružují. Konkrétní sport je především zájmem dětí i dospělých, je místem neformálního flivota určité komunity a působí opatrně jako integrační prvek dané sociální skupiny. Tento význam společného zájmu a sdílení tradice a kultury lakrosu je ovlivněn také historií vývoje tohoto sportu. V českém lakrosu je také shodný aspekt soutěživosti, který se vztahuje k městské čtvrti a komunitě. Družstvo 1, které má silnou hráčskou základnu a zázemí, je významným svou širou fanouškovskou základnou v této čtvrti, které slouží k podpoře tohoto sportovního celku:

Ší chodíme často podpořit kluky na zápasy a oni nás. Je tu i hodně turnajů, kde jsou plné tribuny, který působí v Radotíně. (Markéta)

S tím koresponduje i další motivace, již na individuální úrovni, a to touha přejít od ryze individuálního sportu ke sportu kolektivnímu:

Ší za chvilku jsem jako malá s gymnastikou, tam jsem moc nebavila, tak jsem chtěla vyzkoušet nějaký týmový sport. Zkusila jsem tedy lakros. (Alice)

To svědčí o skutečnosti, že si samy dívky uvědomují roli sportu ve společnosti, samy vnímají, že kolektivní sport má integrační potenciál a že vykonávání sportu nenahlíží pouze jako fyzickou činnost, jako překonávání určitých osobních fyzických limitů, ale je pro ně sociální aktivitou utvářející jejich osobnost. Sport je považován za prostředek k naučení společensky akceptovaných hodnot a názorů (Waddington 2002: 408 - 421).

Zatímco v t-ina vý-e uvedených motivací m la spí-e š kolektivnío charakter, nebo roli zde hráli dal-í lidé v okolí hrá ek, ada z nich také uvedla d vody na ist individuální rovin . Jedním z nich byla stagnace ve stávajícím sportu, kterému se v novaly:

š í hrála jsem tenis, u kterého jsem vydržela 7 let. Pár medailí z vyhraných turnaj mám, ale nikdy jsem nehrála n jak profesionáln . Afl ve 14 jsem p i-la k lakrosu a ten hraju dodnes. Po 4 letech u lakrosu jsem se zú astnila juniorského MS v flenským lakrose jako asistent kapitánky reprezentace.õ (Markéta)

Anebo:

š Kdyfl m v 18 p estala atletika bavít, byla to spousta d iny a n jak jsem se nezlep-ovala, m la jsem pocit, fl e ufl fládný sport d lat nebudu. Aspo ne na sout flní úrovni. Nakonec jsem ale poznala lakros, který se hrál kousek od toho, kde jsem bydlela.õ (Alice)

A koliv v moment zm ny, jak vyplývá z jejich výpov dí, tyto mladé fleny uvaflovaly p edev-ím v rovin výkonnostní, zp tn reflektují také společenské p esah svého sportování. asto zmi ují, fl e úspě ch v lakrosu, zejména ve chvíli, kdy se jim poda ilo prosadit do reprezenta ního týmu, jim p inesl i ocen ní společenské. Vnímaly, fl e jejich okolí velmi pozitivn reaguje na lenství v reprezentaci, fl e dosaflení takové úrovn výkonnosti ve sportu p ineslo zm nu jejich společenského statusu.

Práv benefity v podob společenského ocen ní jejich úspě nosti ve sportu byly nej ast j-í motivací hrá ek u lakrosu vytrvat a vyufflít jeho pozitivních dopad na svoje postavení ve společnosti. Ú ast v reprezenta ním týmu hrá ky vyufflívají v rámci společenské sebereprezentace. V porovnání s vykonáváním sportu na rekrea ní úrovni je profesionální sport více zacílen na úspě ch, který se hodnotí pomocí posouvání hranic lidských možností (Sekot 2006: 55). Dostat se do reprezentace pro hrá ky v kaflém p ípad p edstavuje konkrétní ambici, smysl, pro se danému sportu v novat a vytrvat v n m. Mít smysl znamená sm ovat k n emu, co je neustále p ed námi, co dostihujeme. Hledání smyslu a jeho nekone né dosahování (Hoda 2006: 152) je podstatou lidského flivota. V p ípad reprezentace je smysl hnacím prvkem jak dosáhnout úspě chu a motivací u sportu vydržet.

šV fenském lakrosu jsem m la p íleřitost být v juniorské i seniorské reprezentaci. Ú astnila jsem se MS v americkém Annapolis a Praze, ME ve Finsku a juniorského MS v Kanad . Mám na tyhle asy skv lé vzpomínky a jsou to klí ové zářitky v mém řivot .õ
(Anna)

Anebo:

šKdyř se m ře lov k n komu pochlubit řím, ře je v reprezentaci a ře n co takového dokázal, i t eba to, ře kdyř jsem na pracovním pohovoru, mám to napsané v CV a skoro v-ichni se m na to zeptají, je to pro n n co zajímavého. Podle m si i dokářbu p estavit, ře dokářbu být aspo trochu spolehlivá a odpov dná, kdyř se n emu dokářbu v novat, tak dlouho a n jaké ty úsp chy mám.õ (Tereza S.)

Pro tyto hrá ky je reprezentace vyvrcholením sportovní kariéry, kterému musejí ob tovat sv j osobní řivot, a to p edev-ím jiné aktivity, kterým se v nují nebo by se v novat cht ly. Vrcholový elitní sport svojí náro ností, osobním nasazením a nestandardním socializa ním p sobením rozm l uje jiné mimo sportovní aktivity a povinnosti kařdodenního řivota (Sekot 2006: 67). Hrá ky musejí v novat lakrosu v-echen sv j volný as jako u kařdého jiného profesionálního sportu, tento závazek zp tn vytvá í u hrá ek motivaci setrvat u tohoto sportu. Tento fakt argumentuje hrá ka Tereza svým tvrzením:

šKdyř jsem za ínala hrát, tak m ani ve snu nenapadlo, ře budu jednou reprezentovat eskou republiku, je to veliká est, ale také i odpov dnost, jako t eba, ře kdyř uř je lov k v reprezentaci, nem ře vynechat jen tak n jaký tréning, nebo íct, ře se mu na tréning nechce. V-echny jiný koní ky, krom lakrosu, musejí jít na druhou kolej, ale nás to baví.õ
(Tereza H.)

Hrá ky zd raz ovaly vedle p ínosu spjatého s reprezentací eské republiky i d leřitost tréning a pln ní ur ítých tréningových povinností, ke kterým je reprezentantka vázána a který je odli-ný od b řiného rekrea ního sportu.

šMyslím si ur ít , ře mám zařitý n jaký zvyk, t eba jako kdyř se mi prost nechce na tréning, tak na ten tréning stejn musím jít a jdu, protoře vím, ře to je hrozná zodpov dnost, nevím, jak bych to popsala, ale chybí mi, kdyř nejsem na jednom tréningu a

ostatním hrá kám to taky chybí, pot ebuji prost cítit to zlep-ení z každého tréninku. (Kate ina)

Stejn tak se motivace setrvat u sportu v ohledu na pln ní tréninkových povinností projevila i b hem tréninku. Druftstvo 1, v kterém je p evaha reprezenta ních hrá ek, m la prokazateln v t-í tréninkové úsilí:

šZastoupení hrá ek hrajících v týmu druftstvo 1 je mnohem v t-í nejlv ostatních týmech, na trénink dochází v pr m ru 18 hrá ek, které tvo í jádro týmu, v porovnání s týmem druftstvo 2, je to asi o 10 hrá ek více. Na hrá kách v druftstvu 1 je vid t v t-í motivace ke h e a trénink m. (Terénní deník, 13.1 2014, trénink týmu Druftstvo 1)

Tento záznam vypovídá o prokazatelné v t-í motivaci v p ístupu k trénink m a tréninkové docházce, potvrzuje nastavené vy-í cíle a ambice hrá ek, které jsou v týmu Druftstvo 1. Individuální docházka se také odráflí v týmové odpovědnosti, kterou na sebe hrá ka p ebírá. Zú astn né hrá ky jsou d leflitými subjekty, bez kterých je jednání týmu bezú elné. Jejich nep ítomností lze ovlivnit d sledek jednání celého týmu (Jacyno 2012: 214).

Dále se dostáváme k motivaci vyufflít pozitiv sportu. Benefity, které sportovní innost a zejména na profesionální úrovni (ú ast v reprezenta ním týmu) p iná-í jedinci do jeho flivota, m fle být sebeúcta (Barnett, Smoll, Smith 1992: 111 - 128), zvládání psychického vyp tí (Hanin 1997: 29), morální rozvoj osobnosti (Bredemeier, Shields 1987: 143), také lep-í vnímání kompetencí (Horn, Weiss 1991: 311) i sebedisciplína nebo sout flivost (Frey 1991: 504).

Status úsp -né sportovkyn podle participantek výzkumu pomáhá utvá et ambiciózní pozitivní první dojem u neznámých lidí. Obecn je sport sou ástí flivotního stylu vy-ích sociálních vrstev (Bourdieu 1978 in Tpa ek 2011: 54), cofl p ispívá k tomu, jak jedince mohou vnímat ostatní. Lep-í sociální status odvozený od sportovní innosti a sportovních úsp ch mohou dle svých slov vyufflít jako ur itou formu benefit v dal-ích oblastech jejich sociálního flivota, nap . p i budování kariéry. Jak nazna uje Tereza ve své výpov di:

ší je ufflité né, kdyfl má lov k v flivotopisu, fle je reprezentant. T eba kdyfl má zájem o práci, kde je pot eba spolupracovat s týmem koleg . (Tereza S.)

Ve většině rozhovorů participantky vyzdvihovaly pozitiva spojovaná s vykonáváním tohoto sportu. Souasně uváděly, že vlastnosti, které se utvářejí anebo posilují při týmové sportovní činnosti, jakou je lakros, sledávají jako užitečné i v osobním životě a že jim usnadňují zapojení se do společnosti, jejich fungování ve společnosti. Sport je tedy vnímán jako významná dominantní hodnota ve společnosti (Frey a Eitzen 1991: 504), která ale sama o sobě hráčkám nepředurčuje, že budou v životě úspěšné.

V tomto případě platí, že pokud se hráčky samy vnímají jako ambiciózní, silné a zajímavé pro zaměstnavatele, nakonec takové i budou. Zde se dostáváme ke shodě s teorií sebenaplnění se prorocství od Roberta Kinga Mertona (2000), který se v základu opírá o Thomasův teorém. Thomasův teorém tvrdí, že *šestlístí lidé definují situace jako reálné, jsou reálné ve svých dleších* (Thomas 1928). Sebenaplnění se prorocství je tedy určitý fenomén, kdy očekávání nadcházejících událostí vede k chování, které zaplání, že se předpokládaná skutečnost stane pravdivou. Jak se tedy vnímají samy hráčky, tak se pak následně ve společnosti sebe-prezentují. Vytvářely-li sociální realitu v sociálních interakcích, pak hráčky budou vytvářet pro sebe a kolem sebe sociální realitu úspěchu, ambicí, zacílenosti, vytrvalosti, výjimečnosti apod. (Merton 2000: 196).

7.2 Význam týmu

Tato kapitola je v nově sociální klasifikaci skupiny, zde sportovního týmu. Hráčky svým členstvím a fungováním ve sportovním týmu vytvářejí a posilují komunitu. Dále se také vnují náhledu hráček na jejich vlastní tým, jejich postavení a fungování v něm, i tomu, jak své roli v týmu rozumí a jaké významy jí přikládají. Výpovědi hráček a zúčastněné pozorování nejčastěji odkazují k:

- a. Sociální klasifikaci skupiny
- b. Sportovnímu týmu jako vlastní komunitě
- c. Interakcím v členském kolektivu

Význam týmu pro hráčky přináší především členství ve skupině. Jeho celek a soudržnost je významný pro jejich celkové utváření osobnosti.

U členů týmu Druftstvo 1 jsou vidět osobní, přímé vztahy. Právě na trénink dochází 18 hráčů, hráči jsou k sobě otevření bez zábran v komunikaci. U hráčů je zřejmé, že jsou soudržní a každý má své místo v týmu. (Terénní poznámky, 13.1.2014, trénink týmu druftstvo 1)

Sportovní tým jako sociální skupina disponuje několika charakteristickými ukazateli, které se řídí jednotlivými kritérii. Klasifikace sociálních skupin je prováděna pomocí těchto kritérií. Podle Jerzy J. Wiatra (1968) je tým podle prvního kritéria *typu vazby spojující členy skupiny*, skupinou neformální s přímými panujícími osobními vztahy členů týmu. Dalším ukazatelem je *stupeň stálosti vazby členů*, který rozděluje skupiny na krátkodobé, sporadické a skupiny stálé. V našem případě lakrosového týmu jde o skupinu stálou. Ohledně *velikosti skupiny*, máme sportovní celky přidat ke skupinám malým. Interakce v týmu lze definovat jako interakce *face to face* (Jandourek 2001: 217). *Charakter členství skupiny* je zrušitelný, neboť máme z týmu i sportovního klubu kdykoliv dobrovolně vystoupit. V nezrušitelných skupinách je opuštění skupiny nepřijatelné. Dalším ukazatelem je *typ solidarity*, který se dělí na vnější a vnitřní. Tým i okolí sportovců odpovídá vnitřnímu typu solidarity, který se vyznačuje členstvím ve skupině. Posledním ukazatelem významu *skupinové vazby*, kterým je souvislost mezi členstvím ve skupině a chováním členů skupiny. Existují dvě specifické konkrétní situace, při kterých se rozhodujeme, která skupina má na nás opravdový vliv. Tým je tedy skupinou členskou (Wiatr 1968: 67 - 75).

Hráči svého týmu nejčastěji popisují pomocí výrazů jako soudržnost, jistota, důvěřivost i nejbližší lidé. Typickým příkladem takového popisu lakrosového týmu je prohlášení Adély:

Šm je tým je pro mě strašně důvěřivý, mám v něm pocit jistoty. Pomáhá mi v těch situacích a můžu se tam na všechny spolehnout. Když mám nějaký problém, vždy ho společně vyřešíme. (Adéla)

Soudržnost týmu a jeho členů, pocit jistoty i spolehlivosti, které hráči mezi sebou v týmu pociťují, ale pravděpodobně i množství společného trávení času, je důvodem, proč si hráči mezi sebou vytvářejí velmi silné sociální vazby. Pociťování blízkosti je posilováno sdílením společného i stejného životního stylu, který ale určuje i individuální bytí jednotlivých hráčů ve vztahové společnosti nebo jejich individuální bytí i mimo

sportovní prostředí (Peli– 2003: 146). Na základě všech výše uvedených významů, které hráky svému sportovnímu týmu přikládají, pravděpodobně v mnoha případech nazývají svůj lakrosový tým svojí *š druhou rodinou*.⁵

Š Radotín je lakrosové místo. V současnosti máme nejvíce základnu ze všech týmů, jsme jedna velká rodina.⁶ (Michaela)

Sportovní tým je společenskou institucí (Patriksson 1994), v níž jsou činnosti jednotlivců viděny a interpretovány nejprve vztahem s ostatními. V této instituci panují určitá pravidla mezilidského chování, která se vztahují i na další činnosti. Důležitou složkou je komunikace, která podporuje vztahy v týmu. Tyto vztahy se řídí pomocí interakce trenér a členec, která je důležitá pro úspěch ve sportu a vnímání své pozice v týmu (Horn 1985: 174 - 186). V našem případě se nabízí paralela mezi institucí sportovního týmu a institucí rodiny. Stejně jako v rodině, kde má rodič odpovědnost za dítě, starší sourozenec na mladšího sourozence, v případě sportovního týmu tuto odpovědnost přebírá trenér, který je zodpovědný za své hráky. Určitým způsobem hráky vede, vychovává je, a to pravděpodobně nejen ve sportovním smyslu, ale bude na ně mít intenzivní vliv i oblasti mimo čistě sportovní činnost tak, jako v případě rodiče a dítěte.

„Můj trenérka Simona je jako moje máma.⁷ (Adéla)

Další možnou paralelou je přebírání odpovědnosti staršího sourozence za mladšího, v našem případě starší hráky přebírají odpovědnost za mladší hráky, dohlíží na ně, a to opět nejen v rámci sportovní činnosti. Je zde zřejmý mechanismus předávání v domácnosti, znalostí, zkušeností, a to i na osobní úrovni. Hráky si tak předávají významné zkušenosti, které pomáhají k utváření jejich osobnostních rysů v jejich běžném životě.

„Máme v týmu pár starších hráček. Předávají nám hodně zkušeností.⁸ (Markéta)

Vztahy v týmu jsou úzce spojené s teorií sociální interakce, a tudíž i s teorií symbolického interakcionismu (Blumer 1969: 55). Význam interakce je v týmu ovlivněn oběma aktéry, kteří se přizpůsobují interakční situacím.

Dívky se v rozhovorech vyjadřovaly ke vztahům s ostatními hráčkami a často porovnávaly vztahy v flenském a muflském týmu. Častými tématy, která se ve výpovědích opakovala, byly pomluvy v flenském sportovním týmu. Tento aspekt týmové komunikace a interakcí mezi hráčkami samy hráčky ve svých výpovědích zdůrazňovaly. Oproti tomu muflí podle nich řešily tyto problémy pomocí komunikací mezi sebou. Způsob řešení problému flen je tedy určitým reprodukováným genderovým stereotypem, který se objevuje i ve sportovním prostředí. I když je prostředí sportu vnímáno jako maskulinní (Frey, Eitzen 1991: 516) a fungování flenského týmu by mohlo podléhat takovému modelu chování, fleny se i přes to snaží do maskulinního prostředí vnést svůj stereotypní prvek. V tomto případě se tedy neřídí zabývaným stereotypem a vytvořily si svůj vlastní způsob řešení problému.

ŠHolici kolektiv. Co k tomu říct? Jako v každém jiném kolektivu se občas dohadujeme a hádáme. (Tereza H.)

Anebo:

ŠVztahy máme dobré, ale každopádně je to jako každá skupina a je to je-ta daný tým, fleny jsme všechny holky, holky jsou známé jako slepice a tak to asi funguje v každé flenské skupině. A myslím si, fleny tak to funguje i u nás. (Tereza S.)

Hráčky si spontánně uvědomily rozdíl ve fungování muflského a flenského týmu, a tím upozorňovaly na srovnávání flen a muflů a jejich kolektivů. Obecně hráčky pochvalovaly muflské týmy, které si jsou schopny vést na rovinu. Hráčky uváděly, fleny v muflských týmech podle jejich názoru, který podpíraly svým pozorováním i vlastní zkušeností, se neobjevují pomluvy a závisť a komunikace a vztahy v muflském týmu jsou podle nich odlišné. Takovéto odlišné vidění situace v flenských a muflských sportovních týmech ukazuje a potvrzuje existenci genderových stereotypů, které se sice ve sportu primárně neutvářejí, naopak často jsou výsledkem socializace již od raného věku, ale sportovní prostředí pomáhá tyto genderové stereotypy reprodukovat a případně se zde posilují (Renzetti, Curran 2003: 20). Hráčky tyto stereotypy uvádějí ve svých výpovědích a často dokazují:

ŠPráce se skupinou dívek a flen je vředycky složitější než u muflů, alespoň mi to tak vředycky připadá. Kluci si sprostě nadávají, vyřekají si problém a jedou dál. Holky si to spíše ukažou.

mezi sebou, ob as pomlouvají, a pokud se snaží urítou v c vy e-ít tvá í tvá , n kdo to m fle vzít jako napadání.õ (Anna)

Zajisté je flenský sport ovlivn n sportem muflským, jak vývojem, tak i pravidly p evzatými od muflských prot j-k , kterými se flenský sport ídí (Choi 2000: 94). Sport je asto chápán jako muflská aktiva a doména (Coakley 2001: 202, Aitchison 2007: 141), proto se také ídí pravidly muflského sv ta. V tomto p ípad je vid t, jak se fleny sice ad pravidel v rámci maskulinního sv ta sportu pod izují, ale sou asn také fleny n které genderové stereotypy chování do sportu naopak vná-í. Tak jako Anna, se k problematice vyjád ily i ostatní hrá ky, nap . Adéla:

šU kluk se mi líbí zp sob e-ení problém , oni si to prost vy íkají, nemluví spolu za zády, jdou ven a dají si p stí, prost si to vy íkají a ufl to ne e-ej. A tohle my jako holky máme sloflit j-í, my se rádi pomlouváme za zády a takový v ci, který teda potom vedou k nep íjemnostem, a v t-inou se spolu prost p estaneme bavít a nic si nevy íkáme.õ (Adéla)

Výpov di hrá ek potvrzují i záv ry zú astn ného pozorování, které byly provedeny v první fázi výzkumu, k emufl odkazují tyto poznámky:

šMezi holkama je vid t ur itá panova nost a tvrdohlavost, p edev-ím se baví ve skupinkách, jak podle v ku, tak i podle ur itých rozbroj mezi nimi. V porovnání s muflským tréninkem je to zcela odli-né. V muflském týmu se v-ichni baví se v-emi. Nev-imla jsem se n jakých rozep í. (Terénní poznámky, 23.1 2014, trénink muflského týmu Druflstva 3)

Nejasné rozd lení skupinek v flenském týmu, které se spolu baví, také souvisí s klasifikováním hrá ek v týmu. Mnoho hrá ek se tak m fle emancipovat. Emancipace vzniká reakcí okolní skupiny na danou osobu a m fle tak pomysln potla ovat hrá ský potenciál a svobodu herního projevu (Jacyno 2012: 143). V muflském týmu toto rozd lení nebylo znatelné.

M j výzkum vyvrátil p edpoklad, fle fleny jsou naklon ny k muflskému chování v týmových záleflitostech. Muflí jsou na sportovním poli obecn bráni za siln j-í pohlaví, které je spojováno p edev-ím s racionalitou, rozhodností, konkurenceschopností a dravostí (Valdrová 2004: 9). Na druhou stranu hrá ky vnímají jako velké pozitivum flenského týmu

pevné vztahy v něm a jeho soudržný kolektiv oproti muflským družstvům. Jak uvádí hráčky svými výpovědi:

ŠMy máme určitě pevné vazby. (Adéla)

ŠV podstatě jsme fajn parta. Každý má své místo. Umíme se navzájem podpořit, když se něco nedá říct, a samozřejmě si pochválit. Pokud se něco nedá říct nebo se vyskytnou potíže, umíme si podat pomocnou ruku. Netýká se to jen sportu, ale i osobního života. (Tereza H.)

7.3 Socializace hráček do společnosti

Tato kapitola bude věnována sportu jako socializačnímu prostředí, který napomáhá hráčkám utvářet svoji roli ve společnosti. Také se zaměříme na *identifikaci a imitaci*, které jsou základními mechanismy v oblasti socializace ve sportu.

Podle Partikssona (1979) sport představuje dítě možnost představit v životě jedince významný socializační prvek, který napomáhá k rozvoji a uvedení jedince do společnosti. Je úzce spjat s integrací jedince do sportovní komunity, do sportovního týmu a podobně i do společnosti jako takové. Podle Weisse (2000) je sport zrcadlem společnosti a také může do určité míry přispívat k proměně společnosti. Odráží běžné normy a hodnoty společnosti a tím přispívá k reprodukci společenských hodnot. Jednotlivec, který vykonává sport, může právě pomocí této činnosti dosáhnout společenského přijetí a uznání druhými jak ve sportu, tak ve společnosti obecně (Weiss 2000: 48 - 50)

ŠMyslím, že mě to hodně zvedlo v životě, umím být mnohem výraznější než jsem, protože když jsem takový, jako je super vyhrané zápas se svým týmem, zaflujete, tak si víc věříte a to vám dodává sílu do života, nové zkušenosti a taky obdiv od ostatních. (Adéla)

Z této odpovědi tedy vyplývá určitá psychická výpomoc ke zvládnutí okolního světa a stresu, který dotazované hráčky prožívaly a popisovaly. Je přirozené, že hráčky jejich chování na hřišti napomáhá ke zvládnutí těžkých situací v životě a k vytváření nových charakterových rysů, ke kterým by bez přítomnosti sportu v jejich životě, pravděpodobně nedošlo. Mezi tyto nejdůležitější patří schopnost vyjednávat, prosazovat se.

šP enesla jsem si ur it chování a dominantnost z lakrosu. Taky m to nau ilo razantn j-ímu zp sobu jednání v prosazování.õ (Kate ina)

Princip identifikace a imitace, který hrá ky uplat ovaly p i socializaci do sportovního prost edí, hrá ky spat ovaly i ve svém osobním flivot mimo sportovní prost edí. Identifikace je ur itou formou sociálního u ení, která nám pomáhá p i vyuffití sociální zku-enosti (Nakone ný 1995: 331). Sociální zku-enost je tedy ur itým modelem chování ve sportu, který jedinec p ená-í do svého osobního flivota:

ší sice to jsou zku-enosti ze h i-t , ale asto si je p ená-ím do osobního flivota. Jako t eba, kdyfl hrajeme -patn , tak nás kou se ve a my musíme makat víc, kdyfln co takovýho zafliju ve svém flivot , fle nezvládám, nestíhám, tak se musím rychle postavit problému elem a vy e-it ho, myslím, fle mi ten lakros v tom hodn pomohl.õ (Adéla)

Dal-ím prvkem je imitace ve smyslu vyuffití role hrá ky, která je ur itým projevem chování, vznikající na základ pozorování chování druhého (Nakone ný 1995: 331). Hrá ky jako lenky týmu p ijímají ur itou roli, která je um le vytvo ená na základ participace v týmu. Role, které p evádíme z h i-t do osobního flivota, se dají p irovnat ke Goffmanovu p ístupu. Erving Goffman ve své knize *V-ichni hrajeme divadlo* (1999), p edstavuje koncepci divadelního jevi-t , kde akté i prezentují jisté p edstavy od jinak nesledovaných situací v normálním flivot . Jedinec tedy hraje svojí úlohu, která je od ostatních o ekávaná a my se tedy chováme p ed publikem jinak nefl v na-em soukromí (Goffman 1999: 25). V tomto p ípad jde tedy p edev-ím o to, fle hrá ky vyuffívají svoji roli, kterou mají nau enou *šze h i-t "* a která je spojena s participací v týmu. Pokud hrá ky ví, fle toto chování je oce ované na h i-ti, ve sportovním prost edí, pouffijí tento model chování i v b fném flivot v o ekávání, fle i tam bude cen no a respektováno.

Tento p ístup je tedy v rámci na-eho vzorku vztaflen na hrá ky, které imitují získanou roli do osobního flivota, kde jsou schopné ji ádn vyuffit. K tomuto tématu se vyjad uje Kate ina:

šP enesla jsem si ur it chování a dominantnost z lakrosu. Nechávám si mí líbit v ci nefl d ív, co se tý e t eba na brigád nebo ve -kole, jen tak hloup bych to nevst ebala n jaké poznámky jako d ív, ale ozvala bych se. Nau ilo m to razantn j-ímu zp sobu jednání.õ (Kate ina)

Z těchto výpovědí vysvítá, že hráčky urité modely chování ze sportu do svého osobního života převádí. Především se to projevuje v jejich následném jednání, kdy jim zkušenosti z lakrosového prostředí umožní nadhled a snadnější zvládnutí problémů.

7. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo porozumět tomu, jaké jsou motivace hráček k vykonávání sportovní činnosti, také zda a jak provozování sportu na profesionální úrovni může působit jako určitý zvýhodňující prvek, který sportovkyním přináší úspěchy i v osobním životě. Dále jakou úlohu hraje sport v životech těchto hráček, jak vnímají svoje postavení ve sportovním týmu a jak chápou svoji roli hráčky. Také bylo cílem představit charakteristické prvky socializace do sportovního týmu a poukázat na analogii s obecnými znaky socializace do společnosti jako takové.

V první části jsem se zaměřila na motivace hráček, a to jednak na primární motivace hráček v nově se sportovní činnosti a specificky lakrosu a dále motivaci u daného zvoleného sportu vytrvat. Primární motivací byl nejvíce její vliv rodiny, lokality bydliště, vliv okolí a v případě lakrosu také předchozích sportovních zkušeností. Podobně strukturované byly u jednotlivých hráček i motivace u lakrosu z hlediska ochoty, rozhodnutí a touha vytrvat u konkrétního kolektivního sportu, lakrosu, souvisela s faktem, že si hráčky byly v domě již vynaloženo úsilí a že zejména v případě hráček, které se staly členkami reprezentačního týmu, bylo možné vidět sportovní pokroky, úspěchy a následně i jejich ocenění, a to nejen ocenění v podobě vyhraných zápasů a získaných sportovních titulů, ale i ocenění společenské. S touto motivací, kterou obecně sportovci vyžívají, je spojena teorie sebezplňujícího se proroctví R. K. Mertona, kdy hráčky vnímají samy sebe jako ambiciózní a silné, a tudíž takové nakonec i jsou, nebo je tak jejich okolí vnímá (Merton 2000). Nezanedbatelnou složkou motivace bylo členství v týmu a to, jak hráčky tým vnímaly, jako skupinu blízkých osob, jako *š druhou rodinu*.

S tím souvisí další otázky, na které jsem hledala odpověď, jakou úlohu hraje sport v životech těchto hráček, jak vnímají svoje postavení ve sportovním týmu a v souvislosti s tím i ve společnosti, jak chápou svoji roli sportovkyně a co hráčkám členství ve sportovním týmu přináší. Zde lze říci, že pro hráčky je důležité především členství ve sportovním týmu, v dané sociální skupině, které v participantkách vyvolává pocit soudržnosti a vlastní komunity. Sportovní činnost jim přináší uspokojení z pocitu, že někde, konkrétně do sportovního týmu patří. Sportovní tým představuje důležitou referenční sociální skupinu.

Za důležité považuji i zjištění ohledně propojení sportu a genderu. Při zkoumání sociálních interakcí v ženském týmu se především ukázalo, že zavedený genderový

stereotyp se může reprodukovat, a v případě lakrosového týmu tomu tak skutečně bylo, i ve sportovním prostředí. Prostředí sportu je vnímáno jako silně maskulinní (Frey, Eitzen 1991: 516) a z této logiky by fungování flenského lakrosového týmu mělo podléhat takovým modelům chování. Zatímco v některých ohledech tomu tak skutečně je a hráčky například kladou důraz na efektivní dosahování cílů, soutěživost, dravost, ambice prosadit se, úspěšně, v jiných ohledech a v různých specifických situacích se hráčky naopak chovají stereotypně *šflenskyō* i v zdánlivě maskulinním prostředí profesionálního sportu a do tohoto maskulinního prostředí vnájejí genderově stereotypní prvky spojované primárně s feminitou. Takovým příkladem jsou pomluvy v flenském týmu a jejich absence v týmu mužském, způsob komunikace, vytváření skupinek uprostřed v tří skupiny sportovního týmu a uzavírání různých přátelských koalic mezi hráčkami, které pak ovlivňují dynamiku fungování sportovního týmu, tedy primární sociální skupiny. Zajímavé je, že samy hráčky jsou si často vědomy těchto rozdílů mezi fungováním mužských a flenských týmů, sledávají tento aspekt sociálních interakcí v flenském týmu jako nelichotivý, negativní, ale zároveň to přijímají jako něco, co podle nich nelze změnit.

Výzkum si klade za cíl představit charakteristické prvky socializace do sportovního týmu a poukázat na jejich podobnost s obecnými znaky socializace do společnosti jako takové. Sport projevil jako důležitou sociální zkušenost, kterou mohou hráčky využít i ve svém osobním životě resp. hráčky ho chápou jako důležitou a i v osobním životě využitelnou sociální zkušenost. Sport je významným socializačním prvkem (Partiksson 1979), který napomáhá k rozvoji a uvedení jedince do společnosti. Napomáhá při zvládnutí těžkých situací v životě a k vytváření nových charakterových rysů, hlavně schopnosti vyjednávat, prosazovat se. Tyto charakterové rysy se pravděpodobně více posilují v rámci kolektivních sportů, kde sociální interakce ve sportovním týmu mohou být následně imitovány v jiných sociálních skupinách i mimo sportovní prostředí. Ve výpovědích hráček bylo možné sledovat typické socializační procesy *identifikace* a *imitace*. Hráčky si uvědomovaly svoji roli sportovkyně a skutečnost, že tato role, zejména pak role profesionální sportovkyně a chování, které je do sportovkyně oekáváno, přinejmenší oceněné ve sportovním prostředí, snažily se proto a často je dokázaly pozitivně uplatnit i v nesportovním životě ..

V České republice je lakros na jiné úrovni než ve státech, kde se tento sport pohybuje v jiných rovinách. Hráčky ve státech Austrálie, Velké Británie a USA mají přiležitost se tímto sportem flivit a vydávat si, po et aktivně participujících hráček je

n kolikanásobný. Hlavním omezením tohoto výzkumu byla malá členská základna tohoto sportu, která omezuje ve výběru respondentů. Dalším omezením může být také fakt, že rozhovory byly prováděny s hráči, které jsem v té době již dobře znala. Byla jsem tedy v pozici participantky jako pozorovatele.

Při dalším zkoumání by bylo možné výzkum rozšířit o otázku týkající se profesionality hráčů, která může být u lakrosu zaváděcí, jelikož tento sport není v České republice výrazně finančně podporován. Možným zajímavým krokem navazujícího výzkumu, který by mohl poukázat na variabilitu významu, který v sobě nese označení *šprofesionální sportovec*, by byl výběr jiného profesionálního sportu z kategorie tradičních, masově rozšířených sportů, například fotbalu.

8. Seznam poufíté literatury

AITCHISON, C. C. 2007: *Sport and gender identities: masculinities, femininities and sexualities*, New York, Routledge.

ANDRES, G., MRAZEK, J., NORDEN, G., WEISS, O. 2004: *European Integration and Sport*, 1st Conference of the European Association for Sociology of Sport, Münster, Lit-Verlag.

ARMSTRONG, G., HARRIS, R.. 1991: *Football hooligans: theory and evidence*.
Sociological review 39, str. 427-458.

BARNETT, N. P., SMOLL, F. L., SMITH, R. E. 1992: *Effects of enhancing coach-athlete relationships on youth sport attrition*, *The Sport Psychologist*, str. 111-128.

BECK, U. 2004: *Riziková spole nost*, Praha, Sociologické nakladatelství.

BECKER, S. H., GEER, B., HUGHES, C.E., STRAUSS, A. L. 1976: *Boys in white: Student culture in medical school*, Transaction Publishers.

BLUMER, H. 1969: *Symbolic interactionism: Perspective and Method*, Englewood cliffs, Practice-hall.

BREDEMEIER, B. J., SHIELDS, D. 1987: *Moral growth through physical activity: A structural developmental approach.*, Champaign, Human Kinetics, str. 143-156.

CAUDWELL, J. 2002: *Women's experiences of sexuality within football contexts: A particular and located footballing epistemology*, Leeds, Leeds metropolitan university, Football studies, str. 24-45.

CHOI, P. I. L. 2000: *Feminity and the psychically active women*, London, Taylor and Francis e-library.

CHOUTKA, M. 1978: *Sport a spole nost*, Praha, Olympia.

COAKLEY, J. 2001: *Sport in societies: Issues and controversies*, New York, MC Graw-Hill.

COOLEY, CH. H. 1930: *Sociological Theory and Social Research*, New York, Henry Holt.

- COX, B., THOMPSON, S. 2001: *Facing the bogey: women, football and sexuality*, Fotball studies, str. 7-24.
- CRAIG, P., BEEDIE, P. 2008: *Sport sociology*, British library, Learning Matters.
- CRESWELL W. J. 2003: *Research design*, California, Sage publications.
- CRESWELL W. J. 2007: *Qualitative inquiry and research design. Choosing among five approaches*, London, Two Oaks: Sage.
- ECHÁK, V., LINHART, J. 1986: *Sociologie sportu*, Praha, Olympia.
- DUFFY, N. 2004: *The spirit in the stick*, Virginia, Duffy publishing.
- FLEMR, L., VALJENT, Z. 2010: *Socializace sportem*, Univerzita Karlova v Praze, Studia Sportiva, str. 75-91.
- FREY, H.F. , EITZEN, D.S. 1991: *Sport and Society*, Annual Review of Sociology Vol. 17, str. 503-522.
- GIDDENS, A. 2013: *Sociologie*, Praha, Nakladatelství Argo.
- GOFFMAN, E. 1999: *V-ichni hrajeme divadlo*, Praha, nakladatelství studia Ypsilon.
- HALL, M.A. 2002: *The Girl and the Game: A History of Women's Sport in Canada*, Peterborough, Broadview Press.
- HANIN, Y.L. 1997: *Emotions and Athletic Performance: Individual Zones of Optimal Functioning Model*. European Yearbook of Sport Psychology, str. 29-72.
- HARTMANN-TEWS, I., PFISTER, G. 2005: *Sport and women: Social issues in international perspective*, Taylor and Francis e-library.
- HARGREAVES, J. 2003 : *Sporting females: Critical issues in history and sociology in women's sport*, London, ROUTLEDGE.
- HAVLÍK, R. 2002: *Úvod do sociologie*, Praha, Nakladatelství Karolinum .
- HENDL, J. 2005: *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*, Praha, nakladatelství Portál.
- HODA , B. 2006: *Sociokulturní kinantropologie*, Brno, Masarykova univerzita.

- HORN, T.S. 1985: *Coaches' feedback and changes in children's perceptions of their physical competence*, Journal of Educational Psychology, str.174-186.
- HORN, T. S., WEISS, M. R. 1991: *A developmental analysis of children's self-ability judgements in the physical domain*. Pediatric Exercise Science, str. 310-326.
- JACYNO, M. 2012: *Kultura individualismu*, Praha, nakladatelství SLON.
- JANSA, P. 2002: *Názory (postoje) a zájmy adolescentní mládeže o sport, tělesnou výchovu a jiné pohybové aktivity*, česká kinantropologie, str. 23-39.
- JANDOUREK, J. 2001: *Sociologický slovník*, Praha, nakladatelství Portál.
- JARKOVSKÁ, L., VALDROVÁ, J., D., MACHOVCOVÁ, K., 2004: *ABC feminismu*, Brno, Nesehnutí Brno.
- JUTTING, D.H., BENTEM, N. 1999: *Sportvereine in Deutschland und in den Niederlanden*, Berlin, Waxmann.
- KLEIBER B. A., BROCK S. C. 1992: *The Effect of Career-Ending Injuries on the Subsequent Well-Being of Elite College Athletes*, Sociology of Sport Journal, str. 70-75.
- KRAWCZYK,Z. 2004: *Sport in a changing Europe*. European journal for sport and society, Vol.1, No.2., str. 89-101.
- MARKOVITS, B. 2003: *The Colours of Sport*, New Left Review, str. 151-160.
- MCPHERSON, B. 1980: *Retirement from professional sport: The process and problems of occupational and psychological adjustment*, Sociological Symposium, str. 126-143.
- MEAD, G.H. 1934: *Mind, Self and Society*, Chicago, University of Chicago press.
- MERTON, R. K. 2000: *Studie ze sociologické teorie*, Praha, Sociologické nakladatelství.
- NAKONE NÝ, M. 1995: *Lexikon psychologie*, Praha, Vodná .
- NAKONE NÝ, M. 2009: *Sociální psychologie*, Praha, Academia.
- NOVOTNÝ, J. 1995: *Ekonomika sportu*, Praha.
- NUMERATO, D. 2008: *Mediální aktivita a reflexivita sportovních aktérů* , Mediální studia. 2008/11.

PATRIKSSON, G. 1979: *Socialisation och involvering i grott*, Göteborg, Acta Universitatis Gothoburgensis.

PATRIKSSON, G. 1994: *Sport and physical activity as a socialisation environment (A scienti'c review)*, Göteborg, Council of Europe.

PELIT' M. 2003: *Sport ó kulturní fenomén, in T lesná výchova a -port v kultúre spole nosti*, Bratislava, FTV'UK.

PERÚ KA, J. a kol. 1985: *D jiny t lesnej kultúry*, Bratislava, SPN

POKORNÁ, J. 2011: *Poznámky k sou asnému výzkumu obsahu a sledovanosti sportu fien v médiích*, Praha, Sociální studia 2011/1.

PONCZEK, M. 2011: *History of physical education and other disciplines of humanities teaching physical education with fields of research and metodology*, Plock, Novum Scientific Publishing, str. 19-31.

PROKOP, L. 1970: *The struggle against doping and its history*. Journal of Sports Medicine and Physical Fitness, str. 45-8.

RENZETTI, M., CURRAN, D. J 2003.: *fieny mufti a spole nost*. Praha, Karolinum.

ROSENBERG, E. 1984: *Athletic retirement as social dech: Concepts and perpeccives*, Texas, Texas Christian University Press.

ROWLEY, S. 1986: *The role of the parent in youth sports. The Growing Child in Competitive Sport*, London, Hoddon and Stoughton.

SAK, P. 2006: *Prom ny volného asu a zaostávání pedagogiky*, Brno, MU Výchova a volný as, Sborník II. Mezinárodní konference o výchov a volném ase, str. 10-16.

SEKOT, A. 2006 : *Sociologie sportu*, Brno, Masarykova univerzita a PAIDO.

SILVERMAN, D. 2005: *Doing qualitative research*, London, Sage publications.

SLEPI KA, P. 2000: *Sport a eská spole nost, in Sport, stát, spole nost*, Praha, UK FTVS, str. 5-20.

SLEPI KOVÁ, I. 2000: *Sport a volný as*. Praha, Karolinum.

- MÍDOVÁ, I. 2009: „Genderová volba práce: statusové –ance a vzdávací rozhodovací strategie“ Sociologický časopis 45, str.707-726.
- PAEK, O. 2011: *Sport pro všechny? Sociální nerovnosti a sportovní aktivity*, Praha, Sociální studia 2011/1. "
- UBRT, J a kol. 2014: *Soudobá sociologie VI: Oblasti a specializace*, Praha, Karolinum.
- SVOBODA, A. 2011: *Autenticita sportovního pole: Příklad profesionálního sportu*, Praha, Sociální studia 2011/1.
- THOMAS, W.I 1928: *The Child in America: Behavior problems and programs*, New York, Knopf.
- WADDINGTON, I. 2003: *Sport and Health: Sociological perspectives*, London, Handbook of Sports Studies, str. 408 ó 421.
- WANAT S. 1992: *Sociology of a hooligan behavior in sport*, Physical culture, str. 7-18
- WASHINGTON, R. E., KAREN, D. 2001: *Sport and society*, Annual review of sociology, str. 187-212.
- WEISS, O. 2000: *Faktory ovlivující účast na sportovním dění v Rakousku*. In *Sport, stát, společnost*. Praha, UK FTVS, str. 251-267.
- WEISS, O., SCHULZ, W. 1995: *Sport in Space and Time*, Wien, WUV.
- WIATR, J., J. 1968: *Společnost: Úvod do systematické sociologie*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství.
- WILLIAMS, J. 1994: *The Local and the Global in English Soccer and the Rise of Satellite Television*, Sociology of Sport Journal, str. 376-397.
- WHITEHEAD, J. 1988: *Why children take part*, The Iscis Journal, str. 23-31.

9. Resumé

The aim of this thesis is the representation of common characteristics in the socialization of athletes and their subsequent social classification, that determines the position of the individual in our hierarchical social structure. Primarily it is about gaining advantages in a work, a school, a social status, and other life successes to guarantee individuals a better future and quality of life.

In terms of empirical work, the main method of research, which is based on ethnographic approach has been chosen. The approach is based on subsequent similarities, differences, and common features. The research was conducted primarily with lacrosse team. In-depth semi-structured interviews were conducted with eight players from the lacrosse team. Another women's team of the Czech National Lacrosse League and also men's lacrosse team were chosen as a participant's observation. The theoretical part of the thesis describes the connections with the resultant findings of this project. The processing of the data that were obtained during the research, were carried out using thematic analysis. The analysis was carried out in the period from January to February 2014. During this research, the method of open coding was used. It searched for similarities and recurring elements of the topic problems mentioned above.

The result of this thesis is to outline the socialization of professional athletes in society and their interconnections of gained knowledge and benefits in their everyday lives. This project came to a positive attitude of social role formation and socialization in society. The players perceive lacrosse as a contribution and an enrichment of their future lives. The study shows that the players use their role as an athlete to gain a better social status. It also assists them in finding a job or applying their acquired skills and experiences.

Their statements also reflect the importance of the involvement of a professional athlete status in the residents career.

10. Přílohy

Příloha 1 - Seznam otázek z polo-strukturovaného rozhovoru pro hráčky lakrosu

- Obecně o sportu a motivace ke sportu
 - a) Povídej o své sportovní kariéře?
 - b) Jak dlouho se sportu věnuješ?
 - c) Kdo tě vedl ke sportu?
 - d) Jaké všechny sporty jsi hrála?
 - e) Jaký význam pro Tebe má sport?
- Lakros
 - a) Proč sis vybrala netradiční sport - lakros?
 - b) Kdy si začala hrát lakros?
 - c) Kdo nebo co tě k lakrosu přivedlo?
 - d) Jak vnímá lakros Tvoje okolí?
- Ambice a cíle
 - a) Jaké jsou tvoje ambice a cíle do budoucnosti?
 - b) Přenášíš sportovní úspěchy do svého osobního života?
 - c) Dokážeš si představit, že by Tvoje kariéra vedla jen ke sportu?
 - d) Jaké jsou výhody, které Ti přináší lakros
- Profesionální sport
 - a) Proč sis vybrala profesionální sport?
 - b) Jaký má profesionální sport pro Tebe význam?
 - c) Jaký význam má pro Tebe reprezentace?
 - d) Plynou Ti z lakrosu nějaké finanční výhody?
 - e) Jsou pro Tebe důležité úspěchy v lakrosu?
- Interakce v týmu
 - a) Zajímali by mě určité interakce ve Vašem týmu, jak by si popsala týmový vztah holek?
 - b) Jak vnímáš muflský lakros?
 - c) Jaké vztahy jsou v muflském lakrosovém týmu?
 - c) Srovnáváte se s muflským lakrosem?

Příloha . 2 - Výzkumný soubor

Označení výzkumného souboru	počet participant /-tek	z toho žen	z toho mužů
Društvo 1	18	18	0
Društvo 2	12	12	0
Društvo 3	15	0	15
Celkový počet participant výzkumu	45	40	15

Příloha . 3 - Přehled participantek výzkumu, se kterými byly vedeny polostrukturované rozhovory

poř. .	Jméno	věk	studium/zaměstnání	obor	doba trénování lakrosu
1	Kateřina	24	studentka VTM	fotografie	4 roky
2	Tereza H.	24	studentka VTM	sociální práce	11 let
3	Markéta	20	studentka VTM	VTMČHT	7 let
4	Anna	25	pracuje	IT pracovnice	17 let
5	Alice	27	pracuje	ZTM	11 let
6	Tereza S.	26	studentka VTM	pedagogika	20 let
7	Michaela	25	studentka VTM	pedagogika	21 let
8	Adéla	25	studentka VTM	FTVS	11 let